

Πάντα τὰ ἔθνη

A woman is seated on a blue plastic chair, smiling at the camera. She is wearing a white sleeveless top and a colorful patterned skirt. In front of her is a wooden table with a vintage black sewing machine on it. She is working on a piece of fabric with a blue and yellow pattern. The setting is outdoors under a thatched roof made of palm fronds. In the background, there are lush green plants and a small building with a red door and a blue corrugated metal wall. A child is visible standing near the building.

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΤΟΣ ΛΗ' • ΤΕΥΧΟΣ 158
ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ
ΙΟΥΝΙΟΣ 2021

Ἐπίσκοπος Μοζαμβίκης κυρός Χρυσόστομος († 01.05.2021)

Ἐκοιμήθη τό πρωί τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Μοζαμβίκης. Ὁ μακαριστός Ἐπίσκοπος Μοζαμβίκης κυρός Χρυσόστομος (κατά κόσμον Γεώργιος Καραγκούνης) γεννήθηκε στήν Τιθορέα Φθιώτιδος τό ἔτος 1960.

Ἀποφοίτησε ἀπό τήν ἐπτατάξια Ἱερατική Σχολή Λαμίας καί ἦταν πτυχιούχος τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καί τοῦ Τμήματος Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Χειροτονήθηκε Διάκονος τό 1983 καί Πρεσβύτερος τό 1986. Ὑπηρέτησε ὡς Ἐφημέριος, Προϊστάμενος, Ἱεροκήρυκας καί Κατηχητής στίς Ἱερές Μητροπόλεις Φθιώτιδος καί Περιστερίου. Ἀποσπάσθηκε τό 2005 στό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας καί διορίσθηκε Προϊστάμενος στόν Ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Γεωργίου «τῶν Σκλάβων», στήν Τρίπολη τῆς Λιβύης, καθώς καί Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριπόλεως.

Τό Νοέμβριο τοῦ 2008 διορίσθηκε Προϊστάμενος στόν Κοινοτικό Ναό τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης Καΐρου καί Ἐφημέριος στήν Θεοβάδιση Ἱερά Πατριαρχική Μονή τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Παλαιοῦ Καΐρου. Τό 2013 ἐπανῆλθε στήν Λιβύη ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριπόλεως.

Τήν 26^η Νοεμβρίου 2014, μέ πρόταση τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεόδωρου Β΄, ἐξελέγη ἀπό τήν Ἱερά Σύνοδο τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, Βοηθός Ἐπίσκοπος Βερενίκης. Χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος τήν 6^η Δεκεμβρίου 2014 στόν Ἱερό Πατριαρχικό Ναό Ἁγίου Νικολάου Καΐρου, ἀπό τόν Πατριάρχη κ. Θεόδωρο. Τήν 24^η Νοεμβρίου 2015 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Μοζαμβίκης.

Ὁ Πατριάρχης κ. Θεόδωρος τέλεσε Τρισάγιο ὑπέρ Ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μακαριστοῦ Ἐπισκόπου κυροῦ Χρυσοστόμου, στό Πατριαρχικό Παρεκκλήσιο τῶν Ἁγίων Θεοδώρων. Ὁ νεκρός τοῦ μακαριστοῦ Ἱεράρχη μεταφέρθηκε στήν Ελλάδα καί ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία τελέστηκε στόν Ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Γερασίμου στό Κοιμητήριό τοῦ Σχιστοῦ, ὅπου καί ἐτάφη.

Τοποτηρητής τῆς Ἐπισκοπῆς Μοζαμβίκης ἀνέλαβε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζάμπιας κ. Ἰωάννης.

Ἀγάπη καί ἐπικοινωνία μέ ὅλους ἀλλ' ὄχι θρησκευτικός συγκρητισμός

Ἡ διάδοση τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας σέ χώρες στίς ὁποῖες ἐπικρατεῖ θρησκευτική καί χριστιανική πολυμορφία, συγκρητισμός, καί θεωρητικός καί πρακτικός ὕλισμός στήν πράξη, εἶναι κατ' ἐξοχήν δύσκολο ἔργο καί χρειάζεται μεγάλη λεπτότητα καί προσοχή ἀπό τοὺς ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀπό τήν χριστοπρεπῆ συμπεριφορά πρὸς τοὺς ἀλλόθρησκους, ἑτεροδόξους καί ἀδιάφορους πνευματικά ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς ἡ αὐξησις καί καρποφορία τοῦ Ὁρθοδόξου μηνύματος. Γνήσια χριστιανική συμπεριφορά ἔξω καί μακριά ἀπὸ τὴν Ἀγάπην δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει. Ἡ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν ἄλλων, ἐάν δέν βασίζεται στήν «καινὴ ἐντολή» θά εἶναι φθοροποιός καί ἀφορμὴ πολέμου καί σκανδαλισμοῦ τῶν ὁμοδόξων καί τῶν ἀλλοδόξων. Τό «ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ» καί τό «ἀγαπῶντες ἐν ἀληθείᾳ» θά πρέπει νά εἶναι ὁ χρυσός κανόνας, πού θά διέπει τίς σχέσεις τῶν Ὁρθοδόξων ποιμένων καί ποιμενομένων μετὰ πάντων. Φανατισμοί, ζηλωτισμοί, ἀκρότητες καί κάθε εἶδους πολεμικὴ ἀντιμετώπιση τῶν μὴ Ὁρθοδόξων ὑπὸ τῶν ἱεραποστολικῶς ἐργαζομένων, δικαίως θά τοὺς στρέψει ἐναντίον τους.

Οἱ λεπτές ἰσορροπίες στήν ἐπικοινωνία μετὰ τῶν ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως ἐκτός Ἐκκλησίας εὐρισκομένων ἀπαιτοῦν φωτισμό, διάκριση, εὐγένεια, ποιμαντικὴ εὐαισθησία καί πείρα, ἔμπονη προσευχὴ καί πολλὴ ἀγάπη. Στὴν ἀγάπην κερδίζονται ἢ χάνονται τὰ πάντα.

Ἀκραιφνὴς ὁδηγός καί στό θέμα αὐτό εἶναι ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος καθ' ὅλη τὴν ἐκκλησιαστικὴν του διακονίαν ἔζησε καί ἔδρασε σέ περιβάλλοντα μέ ἔθνη, Ἰουδαίους, αἵρετικούς καί σχισματικούς, καί ἡ παντοτινὴ ἔγνοια του γιὰ τὸν καθένα προσωπικὰ ἦταν ὅπως διερωτώνταν:

«πῶς θά τόν φέρουμε κοντά μας...»¹;

Μέ τὴν πράξη καί τὴν θεωρία, ὅπως εἶναι καταγεγραμμένη στήν διδασκαλία του, μᾶς διδάσκει τὴν ὁδὸ τοῦ μέτρου καί τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία συνοψίζεται στό τρίπτυχο: ἀνυποχώρητη στάση πρὸς τὴν πλάνη· ἀγάπη καί ἐπικοινωνία μέ ὅλους· ἀποφυγὴ τοῦ θρησκευτικοῦ συγκρητισμοῦ.

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος μᾶς διδάσκει δηλαδή ὅτι ὁ σεβασμός τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων τῶν ἄλλων χωρὶς ἴχνη συγκρητισμοῦ καί ἀλλοτρίωσης τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως, ἡ καταπολέμηση τῆς αἵρέσεως καί τοῦ σχίσματος καί ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν ἐπανένταξη τῶν πλανεμένων στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κατ' ἐξοχήν πράξη ἱεραποστολική. Πράξη «συνδιαλλαγῆς καί καταλλαγῆς» (πρβλ. Ρωμ. 5,11), ἀφοῦ ἀναιρεῖ τὴν διαίρεση καί προωθεῖ τὴν ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἔνωση τοῦ κατακερματισμένου κόσμου, ὅπως

1. Χρυσόστομος, Πρὸς Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας, 34, 14.

αυτό πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά την ημέρα της Πεντηκοστής, όπου τό Πανάγιον Πνεῦμα «εἰς ἐνότητα πάντας ἐκάλεσεν»².

Ἡ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν εἰδωλολατρῶν (ἐθνικῶν)

Τό πόσο ἀδιανόητη εἶναι, κατὰ τόν Χρυσόστομο, ἡ χωρίς ἀγάπη ἀντιχριστιανική ἀντιμετώπιση τῶν Ἑθνικῶν, φαίνεται καί ἀπό τήν ἀπάντησιν πού δίνει στό ἐρώτημα πρὸς τό ἀκροατήριό του: «δέν πρέπει νά μισοῦμε αὐτοὺς πού εἶναι ἐχθροί καί εἰδωλολάτρεις; Ναί μέν, νά μισοῦμε, ὅμως ὄχι ἐκείνους, ἀλλά τήν πίστιν, ὄχι τόν ἄνθρωπον, ἀλλά τήν κακή πράξιν, τήν διεφθαρμένη προαίρεσιν. Διότι ὁ μέν ἄνθρωπος εἶναι ἔργο τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ἡ πλάνη ἔργο τοῦ διαβόλου. Μήν κάνεις σύγχυσις λοιπόν μεταξύ τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ καί τοῦ διαβόλου. Γιατί καί οἱ Ἰουδαῖοι καί βλάσφημοι ἦσαν καί διώκτες καί ὕβριστές καί ἄπειρα κακά κατελόγιζαν στόν Χριστό· ἄραγε λοιπόν τοὺς μισοῦσε ὁ Παῦλος, πού ἀγαποῦσε τόν Χριστό περισσότερο ἀπό ὅλους; Καθόλου, ἀλλ' ἐπιπλέον καί τοὺς ἀγαποῦσε καί ἔκανε τά πάντα γι' αὐτούς· καί ἄλλοτε μέν λέει, Ἡ ἐπιθυμία τῆς καρδιᾶς μου καί ἡ προσευχή μου πρὸς τόν Θεό εἶναι νά σωθοῦν οἱ Ἰσραηλῖταις· (Ρωμ. 10,1) ἄλλοτε δέ, Θά εὐχόμουν μάλιστα νά εἶμαι ἐγὼ ὁ ἴδιος ἀνάθεμα, μακρυνά ἀπό τόν Χριστό, ἀρκεῖ νά πῆγαιναν κοντά του οἱ ὁμοεθνεῖς ἀδελφοί μου (Ρωμ. 9,3)»³.

Στήν ἱεραποστολική μεθοδολογία τοῦ Χρυσοστόμου πρωτεύοντα ρόλο φαίνεται καθαρά πῶς ἔχει ἡ διακριτική ἀντιμετώπιση τοῦ ἄλλου καί ἡ χρησιμοποίησις τῆς ἀκριβείας ἢ τῆς οικονομίας ἀναλόγως μέ τήν περίπτωσιν: «Πρόσεχε καί ὁ Παῦλος ὅταν ἦλθε στήν Ἀθήνα, πῶς μίλησε σ' αὐτούς. Δέν εἶπε, μιαιοὶ καί παμμίαροι, ἀλλά τί; Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σᾶς βλέπω σέ ὅλα ὡς πρὸς εὐλαβεῖς ἀπό ἄλλους» (Πρ.17,22). Πάλι ὅταν ἔπρεπε νά ἐπιπλήξει, δέν τό ἀπέφυγε, ἀλλά μέ πολλή ἐπιθετικότητα ἔλεγε στόν Ἑλύμα, «Υἱέ τοῦ διαβόλου, πού εἶσαι γεμάτος ἀπό κάθε δόλο καί μηχανορραφία, ἐχθρέ κάθε ἀρετῆς» (Πρ. 4,13). Ὅπως λοιπόν ἦταν χαρακτηριστικό μωρίας τό νά βρῖσουν ἐκεῖνοι, ἔτσι ἦταν χαρακτηριστικό μαλθακότητος τό νά μή βρῖσει αὐτός»⁴.

Πρὸς ὅλους ὅσοι συνηθίζουν νά κατακεραυνώνουν εὐκαίρως ἀκαίρως τοὺς ἀντιφρονούντες καί νά προκαλοῦν ἐχθρότητες χωρὶς αἰτία ὁ Χρυσόστομος διδάσκει τά

ἑξῆς: «...Ὅπως, ἂν δέν ὑπάρχει αἰτία, νά μὴν ἀποκαλεῖς τόν Ἑλληνα (=τόν εἰδωλολάτρην) μιαιρό, οὔτε νά εἶσαι ὕβριστής· ἀλλὰ ἐάν ἐρωτηθεῖς γιά τήν θρησκεία τους, ἀπάντησε ὅτι εἶναι μιαιρὴ καί ἀσεβής· ὅταν ὅμως δέν σέ ρωτᾷει κανεὶς οὔτε σέ ἀναγκάζει νά μιλήσεις, δέν ἀρμόζει νά ἀπεκθάνεσαι ἀπλῶς· γιατί ποιά ἀνάγκη ὑπάρχει νά δημιουργεῖς περιπτώσεις ἐχθρῶν; Πάλι, ἐάν κατηχεῖς κάποιον, νά μιλᾷς ἀπὸ δεδομένη πρόφασιν, ὥστε-ρα νά σωθῶς»⁵.

Ἡ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν Ἰουδαίων

Πολύ χρήσιμη γιά τήν ἐπικοινωνία μετὰ τῶν Ἰουδαίων εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ Χρυσοστόμου ἐξ ἀφορμῆς τῆς τακτικῆς τῶν ἀποστόλων Πέτρου καί Ἰωάννου νά προσεῦχωνται «εἰς τό ἱερόν», ὄχι ἀπὸ ἀδυναμία ἀλλὰ ἀπὸ συγκατάβασις καί τήν ἐπιθυμία τους νά ἀπευθυνθοῦν σέ μεγαλύτερο ἀκροατήριον: «Γιατί αὐτοί (ὁ Πέτρος καί ὁ Ἰωάννης) τρέχουν νά προσευχηθοῦν στό ἱερό; Μήπως γύρισαν πάλι στήν ἀσθένεια τῶν Ἰουδαίων; Ὁ Θεός νά φυλάξει! Ἀπλῶς δείχνουν συγκατάβασις στοὺς ἀδύνατους πνευματικά, ἐκπληρώνοντας τόν λόγο τοῦ Παύλου, πού λέει, Ἐγὼν στοὺς Ἰουδαίους ὡς Ἰουδαῖος (Α' Κορ. 9,20). Δείχνουν συγκατάβασις στοὺς ἀδύνατους πνευματικά γιά νά τοὺς ἐπαναφέρουν στήν ὑγεία τους. Ἄλλωστε ἐκεῖ συγκεντρωνόταν καί ὅλη ἡ πόλη. Ὅπως ἀκριβῶς οἱ ἄριστοι ἀλειτουργοὶ ἐπιδιώκουν νά συχνάζουν στοὺς κόλπους ἐκείνων τῶν ποταμῶν πού συγκεντρώνονται ὅλα τά ψάρια, ὥστε νά τά ψαρεύουν μέ εὐκολία, ἔτσι λοιπόν καί οἱ Ἀπόστολοι, οἱ πνευματικοὶ ἀλειτουργοὶ, ἔτρεχαν σ' ἐκεῖνον τόν κόλπον (τήν ἐβραϊκὴ συναγωγὴν), πού συγκεντρωνόταν ὅλη ἡ πόλη, γιά νά ἀπλώσουν ἐκεῖ τά δίκτυα τοῦ Εὐαγγελίου καί νά ψαρέψουν εὐκολότερα. Καί τό ἔκαναν αὐτό μιμούμενοι τό δάσκαλό τους. Γιατί ὁ Χριστὸς λέει, καθημερινά ἤμουν μαζί σας στό ἱερό (Μτ. 26,55)»⁶.

Ἡ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν αἰρετικῶν

Τό ἄγρυπνο ἐνδιαφέρον τοῦ Χρυσοστόμου ἐπεκτείνεται, ὅπως εἶναι φυσικό, καί πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους τῆς ἐποχῆς του, Ἀρειανούς, Ἀπολλιναριστές, ἀλλὰ καί πρὸς τοὺς ὑπὸ τόν Παυλῖνον ἀποσχισμένους Ὀρθοδόξους. Ὅσοι «περὶ τήν

5. Χρυσόστομος, *Εἰς τὴν πρὸς Κολασσαεῖς, Ὁμιλία ια'*, ΕΠΕ 22, 308.

6. Χρυσόστομος, *Συνάξεως διὰ χρόνον ἐν τῇ παλαιᾷ ἐκκλησίᾳ γενομένης, εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν Πράξεων*, ΕΠΕ 26, 258. Ἡ διατριβὴ τῆς Εὐῆς Βουλγαράκη (*Ἡ προσέγγισις τῶν ἐθνικῶν, ἐνθ' ἄνωτ.*, 286), ὅπως ἡ ἴδια σημειώνει: « στήν οὐσία... ἐπιχειρεῖ νά καταδείξει ὅτι ἡ παρότρυνσις τοῦ ποιμνίου γιά προσέγγισιν τῶν ἐθνικῶν ἦταν κεντρικὸς ἀξονας τῆς σκέψεως τοῦ Χρυσόστομου, πού διέπει καί διαχέει ὅλο τό ἔργο του μέ τὴ μία ἢ τὴν ἄλλην μορφή».

2. Κοντάκιον ἐορτῆς Πεντηκοστής, *Πεντηκοστάριον*.

3. Χρυσόστομος, *Εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους, Ὁμιλία λγ'*, ΕΠΕ 18Α,396.

4. Χρυσόστομος, *Εἰς τὴν πρὸς Κολασσαεῖς, Ὁμιλία ια'*, ΕΠΕ 22,310. Βλ. Χρήστου Βάντσου, *Ἱεραποστολική, ἐνθ' ἄνωτ.* 171 καί Εὐῆς Βουλγαράκη-Πισίνα, *Ἡ προσέγγισις τῶν ἐθνικῶν, ἐνθ' ἄνωτ.* 250-260.

ἀλήθειαν ἠστόχησαν» (Β' Τιμ. 2,12), «πλανῶντες καὶ πλανώμενοι» (Β' Τιμ. 3,13) θλίβουν τὰ μέγιστα τὴν ψυχὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Ποιμένα, ὁ ὁποῖος ἀναλίσκεται σέ ἐξαντλητικούς ἀγῶνες μέ μοναδικό σκοπό νά τοὺς ἐπαναφέρει στήν «Μία, Ἀγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία». Γνωρίζει ὅτι ἡ αἵρεση εἶναι ὁ ὑπ' ἀριθμόν πρῶτος κίνδυνος γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ποίμνιό της, γι' αὐτὸ ὑποβάλλεται σέ κάθε θυσία γιὰ τὴν διαφύλαξη τῆς παραδεδομένης Ἀληθείας, χωρὶς νά ὑπολογίζει τὸ κόστος, τὸ ὁποῖο θά τοῦ φέρουν οἱ τυχόν συγκρούσεις του μέ τοὺς μὴ Ὁρθοδόξους.

Οἱ ἀγῶνες τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου κατὰ τῶν αἵρετικῶν ἔχουν πάντα σωτηριολογικὴ στοχοθεσία. Πάγια ἱεραποστολικὴ τακτικὴ του εἶναι ἡ διάκριση μεταξὺ αἱρέσεως καὶ αἵρετικῶν. Μάχεται ἀκατάπαυστα τὴν αἵρεση καὶ παράλληλα ἀγαπᾷ μέ πάθος τοὺς αἵρετικούς καὶ ἐργάζεται ἀδιάκοπα καὶ μέ ζῆλο γιὰ τὴν σωτηρίαν τους. Ἡ ἀντιπαράθεση μέ τοὺς αἵρετικούς δέν γίνεται λέει στοὺς ἀκροατές του «γιὰ νά τοὺς πολεμήσουμε παραμένοντας αὐτοὶ ἀδρανεῖς, ἀλλὰ γιὰ νά τοὺς σπκώσουμε ἀπὸ τὴν πτώση στήν ὁποία βρίσκονται. Διότι τέτοιοι εἶναι ὁ δικός μας πόλεμος· δέν καθιστᾷ τοὺς ζωντανούς νεκρούς, ἀλλὰ τοὺς νεκρούς τοὺς ὀδηγεῖ στήν ζωή, γεμάτος ἀπὸ ἡμερότητα καὶ πολλὴ ἐπιείκεια. Διότι δέν πολεμῶ μέ ὑλικά ὄπλα, ἀλλὰ μέ τὸν λόγο καταδιώκω, ὅχι τὸν αἵρετικό, ἀλλὰ τὴν αἵρεση· δέν ἀποστρέφομαι τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ μισῶ τὴν πλάνη καὶ θέλω νά τὸν ἀποσπᾶσω ἀπὸ αὐτήν. Δέν κάνω πόλεμο πρὸς οὐσία (διότι ἡ οὐσία εἶναι ἔργο τοῦ Θεοῦ), ἀλλὰ θέλω νά διορθώσω τὴν γνώμη, πού τὴν διέφθειρε ὁ διάβολος. Τό ἴδιο καὶ ὁ γιατρός, θεραπεύοντας ἄρρωστο, δέν πολεμεῖ τὸ σῶμα, ἀλλ' ἀπαλλάσσει τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν κάκωση. Καὶ ἐγὼ λοιπόν, ἐάν πολεμήσω τοὺς αἵρετικούς, δέν πολεμῶ τοὺς ἴδιους τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ θέλω ν' ἀπομακρύνω τὴν πλάνη καὶ νά καθαρίσω τὴν σαπίλα. Δικὴ μου συνήθεια εἶναι νά καταδιώκομαι καὶ ὅχι νά καταδιώκω, νά πολεμοῦμαι καὶ νά μὴν πολεμῶ. Ἔτσι καὶ ὁ Χριστὸς ἦρθε στὸν κόσμον ὅχι γιὰ νά τὸν σταυρώσει, ἀλλὰ γιὰ νά σταυρωθεῖ· ὅχι γιὰ νά δώσει ράπισμα, ἀλλὰ γιὰ νά δεχθεῖ ράπισμα»⁷. Αὐτὴ εἶναι ἡ παρακαταθήκη τοῦ γνήσιου Ὁρθόδοξου ποιμένα, πού ἔμαθε ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ τὴν ὁποία θά πρέπει νά ἔχουμε ὡς κανόνα συμπεριφορᾶς καὶ ἀντιμετωπίσεως τῶν πλανεμένων κατὰ τὴν διακονία μας. Ὅποιαδήποτε ἄλλη τακτικὴ δέν εἶναι εὐαγγελικὴ, ἀλλὰ ἐκ τοῦ πονηροῦ⁸.

7. Χρυσοστόμου, *Εἰς τὸν ἄγιον ἱερομάρτυρα Φωκᾶν καὶ κατὰ αἵρετικῶν*, ΕΠΕ 37, 296.

8. Οἱ σύγχρονοι ἅγιοί μας Νεκτᾶριος καὶ Πορφύριος, ὁ μὲν πρῶτος

Ἡ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν σχισματικῶν

Τὸ σχίσμα στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κατὰ τὸν Χρυσόστομο φοβερότερο ἐξ ὅλων. Γιὰ νά τονίσει τὴν τεράστια ζημιὰ, ἡ ὁποία προκαλεῖται στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ ὅσους ἀποτεixίζονται μέ εὐκολία καὶ μάλιστα, καυχόμενοι πολλές φορές, ἀναφέρει ὅτι ἡ ἁμαρτία τοῦ σχίσματος δέν ἐξαλείφεται οὔτε καὶ μέ τὸ αἷμα τοῦ μαρτυρίου: «Οὐδέ μαρτυρίου αἷμα ταύτην δύνασθαι ἐξαλείφειν τὴν ἁμαρτίαν»⁹. Μέ ἀφορμὴ τὸ πρόβλημα πού εἶχαν προκαλέσει οἱ ἰουδαῖζοντες Χριστιανοί, γιὰτὶ ἐπέμεναν, παρὰ τὴν ἀπόφαση τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, νά συνεορτάζουν τὸ Πάσχα μέ τοὺς Ἰουδαίους, λέει τὸν ἐξῆς συγκλονιστικό λόγο, πού φανερώνει τὸ γνήσιο ἐκκλησιαστικό του φρόνημα: «Γιὰτὶ, κι ἂν ἀκόμη ἡ Ἐκκλησία διέπραττε σφάλμα, δέν θά ἦταν τὸ κατόρθωμα ἀπὸ τὴν ἀκριβῆ τήρηση τῶν χρόνων τόσο μεγάλο, ὅσο εἶναι τὸ ἔγκλημα πού προέρχεται ἀπὸ τὴ διαίρεση καὶ τὸ σχίσμα»¹⁰.

Γιὰ ὅσους μέ περισσὴ εὐκολία ἀποτεixίζονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν μέ διάφορα προσχήματα ὁ Χρυσόστομος λέει τὰ ἐξῆς: «Ἐκεῖνος πού πορνεῖ αἶν εἰσέρχεται συνεχῶς στήν Ἐκκλησίαν καθὼς καὶ ὁ ὑπερήφανος καὶ ἐκεῖνος πού ἔχει ὁποιοδήποτε ἐλάττωμα, θά τὸ ἀποβάλει πολὺ γρήγορα καὶ θά ἐπανεῦρει τὴν ὑγείαν του, ἂν ἀπολαμβάνει συνεχῆ διδασκαλία. Ἐκεῖνος ὅμως πού ἀπέκοψε τὸν ἑαυτὸ τοῦ ἀπὸ τῆ σύναξη αὐτὴ καὶ ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴ διδασκαλία τῶν πατέρων καὶ ἀπέφυγε τὸ ἱατρεῖο καὶ ἂν ἀκόμη νομίζει ὅτι εἶναι ὑγιής, πολὺ σύντομα θά ἀρρωστήσει»¹¹.

Ὁ Χρυσόστομος ὅχι μόνον ὁ ἴδιος ἐπικοινωνεῖ μέ ὅλους, ἀλλὰ τὸ ἴδιο συνιστᾷ καὶ στό ποίμνιό του γιὰτὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ γιὰ τὸν Χρυσόστομο αὐτονόητη ἱεραποστολικὴ τακτικὴ. Στὸ παρακάτω παράθεμα ἀντιπαραβάλλει τὴν σαρκικὴ περιτομὴ τῶν Ἰουδαίων μέ τὴν πνευματικὴ περιτομὴ τοῦ βαπτίσματος τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐξηγεῖ γιὰ ποῖο λόγο καὶ πῶς πρέπει νά ἐπικοινωνοῦν οἱ Χριστιανοί μέ τοὺς Ἑθνικούς: «Ἀλλὰ, παρακαλῶ, ἄς μὴ γινώμαστε χειρότεροι ἀπὸ τοὺς ἀγνώμονες καὶ ἀναίσθητους Ἰουδαίους. Διότι ἐκεῖνοι μὲν, ὅταν δεχόντουσαν αὐτὸ τὸ σημεῖον τῆς περιτομῆς, εἶχαν ἀρκετὴ ἀσφάλεια, ὥστε νά μὴν

ὀνόμαζε τοὺς ἐτερόδοξους «πληγωμένην χριστιανωσύνην» καὶ ὁ δεῦτερος πρόσθετε ὅτι «χρειάζονται ἀγάπη καὶ ὑπομονή, ἀντὶ νά τοὺς ἀποστρεφώμαστε καὶ νά τοὺς ἀποκαλοῦμε, ἀδιάκριτα καὶ ἀφιλόνητα, αἵρετικούς».

9. Χρυσοστόμου, *Εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους*, Ὁμιλία ια', ΕΠΕ 20, 706.

10. Χρυσοστόμου, *Κατὰ Ἰουδαίων*, Λόγος Γ', ΕΠΕ 34, 188.

11. Χρυσοστόμου, *Κατὰ Ἰουδαίων*, Λόγος Γ', ΕΠΕ 34, 168.

ἀναμειγνύονται μέ τά ἄλλα ἔθνη ἐξ αἰτίας τῆς ἐπικοινωνίας μέ αὐτά, ἄν καί βέβαια πολλές φορές ὑπερέβαλον αὐτοί τά ἔθνη ὡς πρός τήν ἀσέβεια, ἀποδειχθέντες ἀγνώμονες. Ἐμεῖς ὁμως, ἀφοῦ δεχθήκαμε μία φορά τήν διά τοῦ βαπτίσματος περιτομή, ἄς ρυθμίσουμε μέ ἀσφάλεια ὅσα μᾶς ἀφοροῦν. Δέν λέω νά μὴν ἐρχόμαστε σέ ἐπικοινωνία μέ τά ἔθνη, ἀλλά, μένοντες σταθεροί στήν ἀρετή καί συναναστρεφόμενοι μέ αὐτούς, νά τοὺς προσελκύουμε στήν εὐσέβεια καί νά τοὺς διδάσκουμε μέ τά καλά μας ἔργα. Γι' αὐτό ἀκριβῶς καί ὁ Κύριος ὅλων ἐπέτρεψε νά ζοῦν μαζί οἱ κακοί καί οἱ καλοί, καί οἱ εὐσεβεῖς καί οἱ ἀσεβεῖς, ὥστε νά ὠφελοῦνται οἱ κακοί ἀπό τοὺς καλοὺς, καί ὅσοι κατέχονται ἀκόμη ἀπό τήν ἀσέβεια νά ὀδηγοῦνται πρός τήν εὐσέβεια. Διότι γιὰ τίποτε δέν φροντίζει τόσο ὁ Θεός, ὅσο γιὰ τήν σωτηρία τῆς ψυχῆς μας»¹².

Ἡ μόνη ἐξαίρεση

Ἡ μόνη ἐξαίρεση τῆς ἀκοινωνησίας (μὴ ἐπικοινωνίας) μετὰ τῶν μὴ Ὀρθοδόξων, κατὰ τὸν Χρυσόστομο, δικαιολογεῖται μόνον ὅταν κινδυνεύει ἡ πίστις ἢ τὸ πολῦτιμο ἀγαθὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἢ εἰρήνη. Εἶναι χαρακτηριστικά αὐτά πού γράφει ὁ μέγας ἐξόριστος τῆς Κουκουσοῦ πρός τὸν ἐπίσκοπο Σκυθουπόλεως Θεοδόσιο: «Καί σέ παρακαλῶ, ὅπως ἔκανες καί κατὰ τὸ παρελθόν, κοσμώντας τὸν ἑαυτό σου καί προφυλάσσοντας τίς Ἐκκλησίες ἀπὸ τοὺς κινδύνους, ἔτσι νά κάνεις καί τώρα· νά ἀποστρέφῃς, μέ τήν ἀνδρεία πού σοῦ ταιριάζει, αὐτοὺς πού προκάλεσαν τόσες ταραχές σ' ὁλόκληρη τήν οἰκουμένη καί συντάραξαν τίς Ἐκκλησίες. Γιατί αὐτὸ θά εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τήν συμφορά, αὐτὸ θά εἶναι ἡ ἀσφάλεια γιὰ τίς Ἐκκλησίες, αὐτὸ θά εἶναι ἡ ἐξάλειψη τῶν κακῶν, ὅταν αὐτοὺς πού μηχανεύτηκαν αὐτά, σεῖς οἱ σὺν φρονεῖς τοὺς ἀποστρέφεστε καί δέν ἔχετε τίποτε κοινὸ μαζί τους»¹³. Καί στήν ὁμιλία του Περί Ἀκαταλήπτου, γίνεται περισσότερο σαφὴς καί πρακτικὸς γιὰ τὸ ἴδιο θέμα: «Ἄν λοιπόν, ὅπως προανέφερα, μᾶς βλάπτουν οἱ φιλίες, νά τίς ἀποφεύγουμε καί νά τίς ἀποκηρύσσουμε, ἐάν ὁμως δέν μᾶς ἐμποδίζουν καθόλου στό νά ζοῦμε μέ εὐσέβεια, τότε νά προσελκύουμε καί νά φέρνουμε κοντά μας τοὺς φίλους ἐκείνους. Ἄν ὁμως καί αὐτὸν δέν τὸν ὠφελεῖς καί σὺ βλάπτῃς ἀπ' αὐτόν, τότε νά δεχθεῖς τουλάχιστον τὸ κέρδος νά μείνεις ἀβλαβής, διακόπτοντας καί ἀποφεύγοντας τίς τέτοιου εἶδους φιλίες. Ἀποφεύγε τις μόνον

χωρὶς νά φιλονεικεῖς, οὔτε καί νά πολεμᾷς»¹⁴.

Στοὺς ὀκτῶ Κατὰ Ἰουδαίων λόγους τοῦ ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐπιδιώκει νά διασφαλίσῃ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, πού κινδύνευε ἀπὸ τὴν ἀπρόσεκτη συμπεριφορὰ τῶν ἰουδαϊζόντων Χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι συμμετεῖχαν στὶς ἰουδαϊκὲς ἐορτὲς τῶν Σαλπίγγων, τῆς Σκηνοπηγίας καί τῶν Νηστειῶν, καί συνεορτάζαν «αὐτοὶ πού προσκυνοῦν τὸν Ἑσταυρωμένο μέ ἐκείνους πού τὸν σταύρωσαν»¹⁵. Γιὰ τὸν συγκρητισμὸ, τὸν ὁποῖο ἐπιχειροῦσαν οἱ ἰουδαϊζόντες Χριστιανοὶ ἐρωτᾷ: «Γιατί ἀναμειγνύεις ἐκεῖνα πού δέν ἀναμειγνύονται; Ἐκεῖνοι σταύρωσαν τὸν Χριστό, τὸν ὁποῖο σὺ προσκυνεῖς. Βλέπεις πόση εἶναι ἡ ἀπόσταση; Πῶς λοιπόν τρέχεις πρός ἐκείνους πού φόνευσαν τὸν Χριστό, σὺ πού λές ὅτι προσκυνεῖς τὸν Ἑσταυρωμένο;»¹⁶. Ἐπειδὴ ὁ κίνδυνος γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἦταν ὁρατὸς ὁ Χρυσόστομος δρᾷ ἄμεσα: «Αὐτὴ τὴν κακὴ συνήθεια ἐπιθυμῶ τώρα νά ἀποβάλω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν»¹⁷. Τὸ ἀμέριστο ἐνδιαφέρον τοῦ γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ ποιμνίου τοῦ ἀποτυπώνεται στήν ἐξῆς χαρακτηριστικὴ ἀναφορά τοῦ: «Σᾶς παρακαλῶ λοιπόν νά θυμᾷστε πρό πάντων τὴν ὁμιλία μου αὐτή. Γιατί δέν τὴν κάνω γιὰ ἐπίδειξη οὔτε γιὰ ν' ἀποσπάσω χειροκροτήματα, ἀλλὰ γιὰ τὴν θεραπεία τῶν ψυχῶν σας»¹⁸. «Γι' αὐτὸ σᾶς παρακαλῶ νά ἀποφεύγετε καί νά ἀπομακρύνεσθε ἀπὸ τίς συγκεντρώσεις τους. Δέν εἶναι μικρὴ αὐτὴ ἡ βλάβη γιὰ τοὺς ἀσθενέστερους ἀδελφούς μας, οὔτε καί εἶναι μικρὴ πρόφαση ἀλαζονείας γιὰ ἐκείνους»¹⁹.

Στοὺς ἰουδαϊζόντες χριστιανούς, πού ἐπέμεναν, ὅπως προανέφερα, νά συνεορτάζουν τὸ Πάσχα μέ τοὺς Ἰουδαίους, ὁ χρυσορρήμων λέει: «Τριακόσιοι καί πλέον πατέρες, ἀφοῦ συγκεντρώθηκαν στήν πόλη τῶν Βιθυνῶν, νομοθέτησαν αὐτά, καί σὺ αὐτοὺς τοὺς περιφρονεῖς; Γιατί ἓνα ἀπὸ τὰ δύο συμβαίνει. Ἡ τοὺς κατηγορεῖς γιὰ μωρία ὅλους αὐτοὺς, σάν νά μὴν εἶχαν ἀκριβῆ γνώση, ἢ γιὰ δειλία, ὅτι δηλαδὴ τὰ γνώριζαν βέβαια, ἀλλ' ὑποκρίθηκαν καί πρόδοσαν τὴν ἀλήθεια»²⁰.

Γιὰ νά τονίσει τὸ μεγάλο «ἔγκλημα» τῆς διαιρέσεως στὴν Ἐκκλησίαν ἀναφέρει τὰ ἐξῆς ἀξιοπαρατήρητα: «Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ φάνηκε καλὸ στοὺς πατέρες, πού ἦταν

12. Χρυσόστομος, Εἰς τὴν Γένεσιν, Ὁμιλία μ', ΕΠΕ 3, 662-64. «... Οὐδὲν γάρ οὕτω τῷ Θεῷ περισπούδαστον, ὡς σωτηρία ψυχῆς».

13. Χρυσόστομος, Ἐπιστολὴ πθ', Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ Σκυθουπόλεως, ΕΠΕ 38,158-60.

14. Χρυσόστομος, Περί ἀκαταλήπτου. Ἀπόντιος τοῦ ἐπισκόπου, πρός Ἀνομοίους, Ὁμιλία α', ΕΠΕ 35,36: «... φεῦγε αὐτῶν τὰς φιλίας, ἄν βλάπτωσι· φεῦγε μόνον, μὴ μάχοι, μηδὲ πολέμει».

15. Χρυσόστομος, Κατὰ Ἰουδαίων, Λόγος Α', ΕΠΕ 34, 120.

16. Χρυσόστομος, Κατὰ Ἰουδαίων, Λόγος Δ', ΕΠΕ 34, 202.

17. Χρυσόστομος, Κατὰ Ἰουδαίων, Λόγος Α', ΕΠΕ 34, 102.

18. Χρυσόστομος, δ.π. 114.

19. Χρυσόστομος, Κατὰ Ἰουδαίων, Λόγος Α', ΕΠΕ 34, 122.

20. Χρυσόστομος, Κατὰ Ἰουδαίων, Λόγος Γ', ΕΠΕ 34, 170.

διασκορπισμένοι παντού, νά συνέλθουν καί νά όρίσουν τήν ήμέρα αὐτή, ἡ Ἐκκλησία, τιμώντας πάντοτε τή συμφωνία καί ἀγαπώντας τήν όμόνοια, ἀποδέχθηκε τήν ἀπόφαση... Γιατί δέν ἀποτελεῖ ἔγκλημα τό νά νηστεύουμε αὐτή ἡ τήν ἄλλη περίοδο, ἀλλ' ἔγκλημα, καί μάλιστα ἀσυγχώρητο καί ἄξιο καταδίκης καί πρόξενο μεγάλης τιμωρίας, εἶναι ἡ διαίρεση τῆς Ἐκκλησίας, ὁ διαπληκτισμός, ἡ σπορά τῆς δικόνοιας, καί ἡ συνεχής ἀποστέρηση τοῦ ἑαυτοῦ μας ἀπό τίς συνάξεις τῶν πιστῶν»²¹.

Γιά τήν διατήρηση τοῦ μεγάλου ἀγαθοῦ τῆς εἰρήνης καί τῆς όμόνοιας στήν Ἐκκλησία προτρέπει μέ ἐπιμονή ὁ Χρυσόστομος τοὺς ἀκροατές του νά κάνουν τά πάντα: «Κι αὐτά δέν τά λέω μόνο πρὸς ἐκείνους (δηλαδή τοὺς ἰουδαῖζοντες χριστιανούς), ἀλλά καί πρὸς ἐσᾶς τοὺς ὑγιεῖς, ὥστε νά ἐπαναφέρετε στή μητέρα Ἐκκλησία ὅσους δεῖτε τέτοιους, ἀφοῦ τοὺς περισυλλέξετε μέ πολλή προσοχή καί καλωσύνη. Κι ἂν αὐτοὶ ἀντιδρῶν, κι ἂν δυστροποῦν, κι ἂν ὁ,τιδήποτε ἄλλο κάνουν, ἄς μὴν ἀποκάνουμε, μέχρι πού νά τοὺς πείσουμε. Γιατί τίποτα δέν μπορεῖ νά ἐξισωθεῖ μέ τήν εἰρήνη καί τήν όμόνοια»²².

Καί ἐπειδὴ πολλοί, ὅπως φαίνεται, ἔτρεχαν πρὸς Ἰουδαίους γιατροὺς, μάγους κ.λπ. γιά λόγους θεραπείας, ὁ Χρυσόστομος γιά νά τοὺς πείσει νά σταματήσουν αὐτὴ τήν ἐπικίνδυνη τακτική δέν διστάζει νά προσθέσει τόν ἐξῆς ὑπερβολικό, ὅπως ὁ ἴδιος τόν ἀποκαλεῖ, λόγο: «Πές του (στόν ἰουδαῖζοντα χριστιανό), ὅτι γι' αὐτό καλούμαστε καί εἴμαστε Χριστιανοί, γιά νά ὑπακοῦμε στόν Χριστό καί ὄχι νά τρέχουμε πρὸς τοὺς ἐθχρούς. Ἄν πάλι αὐτός προβάλλει ὀρισμένες θεραπείες καί σοῦ λέει, ὅτι αὐτοὶ ὑπόσχονται ὅτι θεραπεύουν καί γι' αὐτό τρέχω πρὸς αὐτούς, ἀποκάλυψε του τίς μαγανείες του, τά μαγικά του λόγια, τά φυλακτήρια καί τίς μαγεῖες του. Γιατί δέν φαίνονται νά θεραπεύουν μέ κανένα ἄλλο τρόπο, ἀλλ' οὔτε βέβαια καί θεραπεύουν στήν πραγματικότητα· μή γένοιτο. Ἐγώ ὅμως φθάνω καί σέ μιά μεγάλη ὑπερβολή καί λέω καί αὐτό, ὅτι, κι ἂν ἀκόμη θεραπεύουν πραγματικά, καλύτερα νά πεθάνω, παρά νά τρέξω στοὺς ἐχθρούς τοῦ Θεοῦ καί νά θεραπευθῶ ἔτσι. Γιατί ποιο τό ὄφελος ἂν τό σῶμα θεραπευθεῖ, ὅταν ἡ ψυχὴ ἔχει καθεῖ; Ποιό τό κέρδος, τό νά ἐπιτύχουμε στήν ἐδῶ ζωὴ μιά κάποια ἀνακούφιση, τῇ στιγμῇ πού πρόκειται νά παραπεμφθοῦμε στό θάνατο πῦρ;»²³. Καί προσθέτει: «Ποιά λοιπόν συγχώρηση θά ἔχουμε ἐμεῖς, ἂν, ἔστω ἐκεῖνοι (ὁ Ἰώβ καί ὁ φτωχὸς Λάζαρος) τόσα πολλὰ ἔπαθαν καί ἔδειξαν ὑπομονή, ἐμεῖς τρέχουμε ἐξ αἰτίας πυρετοῦ ἢ τραυμάτων στίς συναγωγές καί καλοῦμε στά σπίτια μας τοὺς μάγους καί τοὺς γόητες;».

Μετά τά ὅσα προαναφέραμε, ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ, συνοψίζοντας, νά προσθέσουμε καί τά ἐξῆς:

Τό γνήσιο ἱεραποστολικό αἰσθητήριό του δέν ἐπιτρέπει στόν μεγάλο Οἰκουμενικό Διδάσκαλο τῆς Ἐκκλησίας φανατισμούς καί ἀγκυλώσεις, οἱ ὁποῖες ὁδηγοῦν σέ ὑπεροπτική ἀπομόνωση, φοβικὴ συμπεριφορὰ ἐναντί τῶν «ἐξωθεν» καί τήν σύσταση περιθωριακῶν ομάδων, τύπου γκέτο.

Ὁ διαχριστιανικός καί διαθρησκευτικός διάλογος γιά τόν ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου στόν χώρο τῆς διακονίας του δέν εἶναι πολυτέλεια, οὔτε ἀπλὰ θέμα ἐπιλογῆς, ἀλλὰ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη καί ἱερὸ καθήκον γιά τήν μαρτυρία τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως. Ἡ συμμετοχὴ του στά διάφορα χριστιανικά καί θρησκευτικὰ φόρουμ, ἐπιβάλλεται καί πρέπει νά γίνεται μετά πίστεως, ἀγάπης καί φόβου Θεοῦ, γιά τήν μαρτυρία τοῦ ἀναστάντος Κυρίου. Καί ἄς μὴν λησμονεῖ ὁ ἐργαζόμενος στόν Ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου ὅτι ἡ συμμετοχὴ του στόν διάλογο μετά τῶν «ἐξωθεν» δέν εἶναι κόνιστρα δημοσίων σχέσεων, ἱκανοποίησης προσωπικῶν φιλοδοξιῶν καί ναρκισσιστικῆς αὐτοπροβολῆς, ἀλλὰ στίβος πνευματικῶν παλαισμάτων πρὸς δόξαν Θεοῦ. Μοναδικό κριτήριο τῆς διαρκούς ἀγωνίας, εὐθύνης καί μέριμνᾶς του θά πρέπει νά εἶναι ἡ σωτηρία τῶν ἐκτός τῆς αὐλῆς τῆς Ἐκκλησίας εὐρισκομένων ἀδελφῶν του, γιά τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἀπέθανε καί ἀνέστη.

Ἡ διδασκαλία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου γιά τήν ἐπικοινωνία μετά τῶν ἁλλοδόξων καί ἑτεροδόξων εἶναι γιά τό σημερινό γίγνεσθαι διαδόσεως τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας πολὺτιμη ὅσο ποτέ ἄλλοτε. Γιατί λόγω τῆς παγκοσμιοποίησης ὄχι μόνον στόν χώρο τῆς λεγόμενης Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, ἀλλὰ καί στίς Ὁρθόδοξες λεγόμενες χώρες πλεονάζουν πλέον οἱ μὴ Ὁρθόδοξοι στήν θεωρία καί στήν πράξη, πρὸς τοὺς ὁποίους πρέπει νά στρέψουμε τήν ἱεραποστολικὴ μέριμνά μας. Ἐπίσης ὄχι μόνον οἱ ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου, οἱ ὁποῖοι εὐαγγελίζονται τό Ὁρθόδοξο μήνυμα σέ χώρες πού ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι «τό μικρόν ποιμνιον» ἔρχονται ἀντιμέτωποι μέ δεισιδαιμονίες, μάγια, μέντιουμ κ.λπ., ἀλλὰ καί σέ χώρες πού ἔχουν τίς ἀπαρχές τους στήν ἀποστολικὴ ἐποχὴ, ὕφίστανται, δυστυχῶς, τέτοιου εἶδους φαινόμενα, γιατί, ὡς γνωστόν, ὅταν οἱ ἄνθρωποι δέν πιστεύουν ἔμπρακτα στόν ἀληθινό Θεό τότε πιστεύουν σέ πολλοὺς ψευτοθεοὺς, πού προσπαθοῦν ἀπεγνωσμένα νά Τόν ὑποκαταστήσουν.

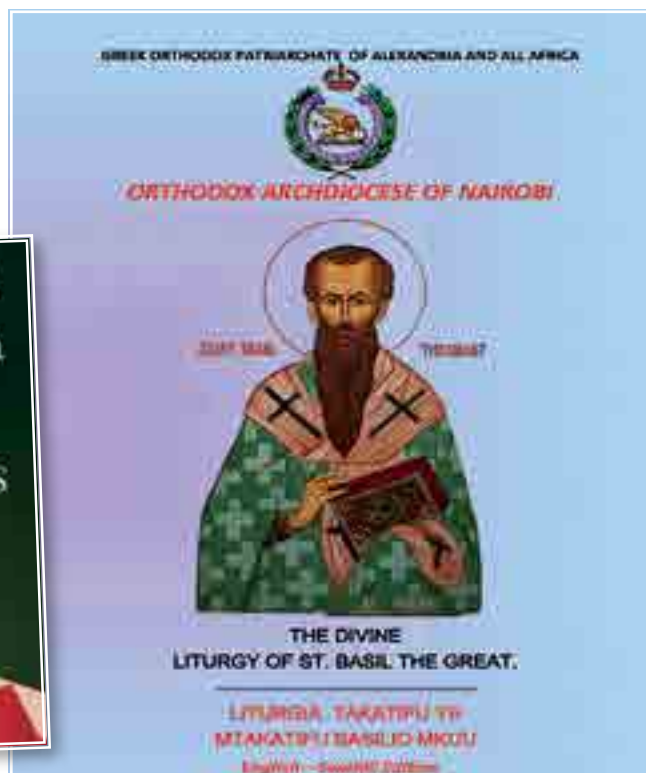
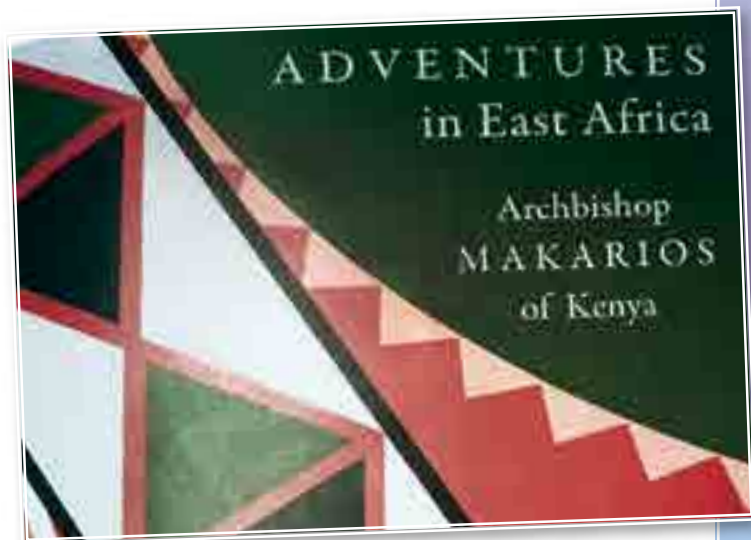
† ὁ Κορέας Ἀμβρόσιος

21. Χρυσόστομος, Κατὰ Ἰουδαίων, Λόγος Γ', ΕΠΕ 34, 190.

22. Χρυσόστομος, Κατὰ Ἰουδαίων, Λόγος Γ', ΕΠΕ 34, 186.

23. Χρυσόστομος, Κατὰ Ἰουδαίων, Λόγος Η', ΕΠΕ 34, 390.

Νέες εκδόσεις στήν Μητρόπολη Ναϊρόμπης

Μέ την εὐλογία τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεοδώρου Β΄, ἀπό τίς ἐκδόσεις τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς «*Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος Γ΄*», κυκλοφόρησε στά Ἀγγλικά καί στήν ἀφρικανική διάλεκτο Σουαχίλι, ἡ θεία Λειτουργία τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρός ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου.

Ἡ νέα ἐκδοση ἔρχεται νά προστεθεῖ στίς πολλές ἄλλες, οἱ ὁποῖες ἔχουν κυκλοφορήσει ἀπό τήν Πατριαρχική Σχολή τῆς Κένυας. Συγκεκριμένα στό ἐκδοτικό - μεταφραστικό ἔργο τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς συγκαταλέγονται 50 ἱερές Ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας μας, σέ πάμπολλες ἀφρικανικές διαλέκτους ὃχι μόνο τῆς Κένυας, ἀλλά καί τῆς Ζιμπάμπουε, τῆς Ζάμπιας καί τῆς Νιγηρίας.

Μέ τόν τρόπο αὐτό καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια νά μεταφερθεῖ ἐναργές καί τό μήνυμα τῶν θησαυρῶν τῆς λειτουργικῆς μας παράδοσης, ὥστε νά γίνεται κατανοητό ἀπό τοὺς κατοίκους τῶν διαφόρων φυλῶν τῆς Ἀφρικανικῆς Ἠπείρου.

Πρόσφατα, ἐπίσης, κυκλοφόρησε ἀπό τίς ἐκδόσεις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Τύχωνος τῆς Ἀμερικῆς, ὁ τέταρτος τόμος τῆς σειρᾶς «*Περιπέτειες στήν Ἀνατολική Ἀφρική*». Οἱ τρεῖς πρώτοι τόμοι, ὅπως καί ὁ ἄρτι κυκλοφορηθεῖς, περιέχουν ὁμιλίες, κηρύγματα καί θεολογικά δοκίμια τοῦ Μητροπολίτη Ναϊρόμπης κ. Μακαρίου, πού σχετίζονται μέ τήν Ἐξωτερική Ἱεραποστολή.

Νά σημειωθεῖ ὅτι ὁ Σεβασμιώτατος, ἔχει ἤδη ἐκδώσει τέσσερις τόμους στά ἑλληνικά, πού περιέχουν ἐμπειρίες καί ἱστορίες ἀπό τήν πορεία τῆς Ἱεραποστολῆς στήν Ἀφρική. Ὁ τέταρτος τόμος ὁ ὁποῖος κυκλοφορεῖ καί στήν ἀγγλική γλῶσσα ἐκτός ἀπό τίς ὁμιλίες καί τά κηρύγματα, περιέχει ἱεραποστολικούς στοχασμούς καί ἱστορικά ἀνάλεκτα.

Στό ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου εἰκονίζεται ἕνα ἀριστούργημα τέχνης ἀπό τή φυλή Μασάι τῆς Κένυας, τό ὁποῖο φιλοξενεῖται στό Μητροπολιτικό Μουσεῖο Τέχνης τῆς Νέας Ὑόρκης.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Ναϊρόμπης

Ἡ ἱεραποστολική μαρτυρία τῆς πρός Διόγνητον Ἐπιστολῆς¹

Ἡπρός Διόγνητον Ἐπιστολή εἶναι ἓνα «ἀπολογητικό» κείμενο πού γράφτηκε τόν 2ο αἰ. μ.Χ. ἀπό ἓναν Ἀνώνυμο συγγραφέα καί ἀπευθύνεται σέ κάποιον –γνωστό κατά τήν ταυτότητά του– ἐθνικό ἀποδέκτη, πού ἔχει τό ὄνομα Διόγνητος².

Στήν ἐπιστολή βρίσκει κάποιος στοιχεῖα τοῦ πρωτοχριστιανικοῦ κηρύγματος, ἀλλά καί τή σημασία τῆς «μαρτυρίας» τῶν χριστιανῶν, δηλαδή τῆς θέσης πού οἱ ἴδιοι θεωροῦσαν ὅτι κατέχουν μέσα στήν κοινωνία καί μάλιστα σέ μία κοινωνία πού ἀναίτια ἦταν ἐχθρικά διακεῖμενη πρὸς αὐτούς. Στό ἄρθρο μας θά ἐξετάσουμε τήν ἐπιστολή, ἀλλά καί τήν Ἱεραποστολή μέσα ἀπό αὐτό τό πρίσμα. Θά δοῦμε δηλαδή τήν Ἱεραποστολή ὡς «μαρτυρία».

Ὁ βασικός στόχος τοῦ συντάκτη –ὅπως προκύπτει

1. Τό ἄρθρο βασίζεται σέ ἐργασία μου ἡ ὁποία ἐκπονήθηκε στό πλαίσιο τοῦ Προγράμματος Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν στό Τμήμα Κοινωνικῆς Θεολογίας καί Θρησκευολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, στήν εἰδίκευση «Φιλοσοφία τῆς Θρησκείας καί Ἱεραποστολική».

2. Παναγιώτης Χρήστου, *Ἑλληνική Πατρολογία: Γραμματεία τῆς περιόδου τῶν διωγμῶν*, 2η ἐκδ., τόμ. β' (Θεσσαλονίκη: 1991, Κυρμόνος), 619.

ἀπό τόν πρόλογο τοῦ ἔργου του– εἶναι νά παρουσιάσει τήν πίστη τῶν χριστιανῶν σέ ἓνα σημαντικό πρόσωπο τῆς κοινωνίας, στόν «κράτιστο Διόγνητο». Παρότι ὁ συγγραφέας συνομιλεῖ μέ ἓνα ἐγγράμματο ἄτομο, δέν παρουσιάζει τήν πίστη σέ θεωρητικό ἐπίπεδο, οὔτε πιστεύει ὅτι αὐτή καταξιώνεται ὡς κάποιο νοητικό φιλοσοφικό σχῆμα. Ἡ πίστη ἐκδηλώνεται ὡς πράξη καί προκύπτει ὡς συνέπεια μίας σχέσης· τῆς σχέσης πού ἔχουν οἱ χριστιανοί μέ τόν Θεό.

Ἡ πρὸς Διόγνητον ἐπιστολή παρουσιάζει δύο ἱεραποστόλους. Ὁ πρῶτος ἱεραπόστολος, τό πρῶτο πρόσωπο πού δίνει τή «μαρτυρία» του στόν κόσμο, εἶναι ὁ Θεός. Οἱ δεῦτεροι ἱεραπόστολοι εἶναι οἱ χριστιανοί.

Ὁ Θεός ὡς ἱεραπόστολος

Πρῶτο χαρακτηριστικό τῆς ἱεραποστολικῆς μαρτυρίας τοῦ Θεοῦ –κατά τόν Ἀνώνυμο συγγραφέα– εἶναι ἡ ἐκ μέρους τοῦ ἀνάληψη πρωτοβουλίας γιά τή σχέση του μέ τόν ἄνθρωπο. Ὁ Θεός εἶναι αὐτός πού ἐπιλέγει νά ἀποκαλυφθεῖ στούς ἀνθρώπους καί αὐτός πού ἔχει ἀναθέσει στούς χριστιανούς τό ἔργο τῆς δικῆς τους μαρτυρίας.

Τό δεύτερο χαρακτηριστικό τῆς μαρτυρίας τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ μή χρήση βίας, ἀλλά ἡ ἐμπρακτὴ δράση ἀγάπης καί θυσίας πού κορυφώνεται στό πρόσωπο τοῦ Υἱοῦ. Ὁ Θεός παρουσιάζεται στήν ἐπιστολή ὡς παντοδύναμος καί ἰσχυρός. Ἡ ἴδια ἡ ἐπιστολή ὁμῶς ἀνατρέπει

τήν προσδοκία τοῦ μέσου ἀναγνώστη, ὁ ὁποῖος ἔχει ἐθιστεῖ στήν ὑπεροψία τῶν ἰσχυρῶν ἡγετῶν του, πού ἐπιβάλλονται ἀσκώντας κάθε μορφῆς βία. Ὁ Θεός τῶν χριστιανῶν εἶναι διαφορετικός. Εἶναι ἰσχυρός «βασιλεύς»³ καί ἔχει ἀπόλυτη ἐπίγνωση τῆς ἰσχύος του. Ὅμως, δέν ἀντλεῖ καί δέν ἐπιβεβαιώνει τήν ἰσχὺ καί τή θεαρέσκειά του –θά λέγαμε– ἀπό τήν ὑποταγή τῶν ἀνθρώπων. Δέν χρησιμοποιοεῖ βία καί δέν κυριεύεται ἀπό τήν ἀλαζονεία τῆς ἐξουσίας. Σχετίζεται μέ τήν ἀγάπη ἑνός πατέρα, πού «τούς ἀνθρώπους ἠγάπησε»⁴. Δρᾷ ἐν ἐπιεικείᾳ καί πραύτητι [...] ὡς πείθων, οὐ βιαζόμενος· βία γάρ οὐ πρόσεσι τῷ Θεῷ. Ἐπεμψεν [τόν ἐνανθρωπήσαντα Υἱό] ὡς καλῶν, οὐ διώκων· ἐπεμψεν ὡς ἀγαπῶν, οὐ κρίνων»⁵.

Ὁ Θεός μέσα ἀπό τή δική του μαρτυρία δείχνει τό πρότυπο τοῦ ἡγέτη. Ἀκόμη σωστότερα καί ἀκριβέστερα δείχνει μέ τί εἶδους ἡγέτες καί σέ τί εἶδους σχέσεις νομιμοποιοῦνται νά ἐμπλέκονται οἱ χριστιανοί. Κάθε ὑποταγή σέ συστήματα ἐξουσίας τά ὁποῖα καλλιεργοῦν, συντηροῦν καί συντηροῦνται μέσα ἀπό τήν ὑποταγή, τή δουλεία καί τόν φόβο δέν ἀνήκουν στή «μαρτυρία» τῶν χριστιανῶν, ἔτσι ὅπως τήν παρουσιάζει ἡ πρὸς Διόγνητον ἐπιστολή καί δέν μποροῦν νά ἀνήκουν σέ οἰαδήποτε ἱεραποστολική μαρτυρία τοῦ σήμερα.

Σέ δύο σημεῖα τό κείμενο ἀναφέρεται στή Δευτέρα Παρουσία, ἡ ὁποία ἔρχεται καί λειτουργεῖ τιμωρητικά, στοιχεῖο πού δέν θέλουμε νά ἀφήσουμε ἀσχολίαστο. Ἡ τιμωρία κατὰ τή Δευτέρα Παρουσία εἶναι ἕνα πάγιο θέμα τοῦ πρωτοχριστιανικοῦ κηρύγματος, τό ὁποῖο συναντᾶμε καί στό ἐν λόγω κείμενο.

Τή βία ὅμως πού ἀσκεῖται μέσω τῆς ἀπειλῆς τῆς τελικῆς κρίσης πρέπει νά τήν ἀξιολογήσουμε μέ τά δεδομένα τῆς σκληρῆς κοινωνίας στήν ὁποία ζεῖ ἡ ἐπιστολή. Ἡ κοινωνία ἀσκεῖ στούς χριστιανούς, ἀλλά καί γενικότερα στούς ἀνίσχυρους, βία καί τιμωρίες ἀνάτιες. Τιμωρεῖ ἀνθρώπους πού δέν ἔχουν παραβιάσει δικαιώματα κανενός. Γράφει χαρακτηριστικά ὁ συντάκτης ὅτι «τήν αἰτίαν τῆς ἐχθρας εἰπεῖν οἱ μισοῦντες οὐκ ἔχουσιν»⁶.

Μέσα σέ αὐτό τό πλαίσιο ἡ ἀπόδοση δικαιοσύνης

ἀποτελεῖ πόθο. Ὁ Ἀνώνυμος συγγραφέας, ἐκτιμοῦμε, μιλά γιά τό «πῦρ» τῆς Δευτέρας Παρουσίας ἀφενός γιατί αὐτό ἦταν στοιχεῖο τοῦ κηρύγματος τῆς ἐποχῆς του, ἀλλά καί γιατί ὁ ἴδιος προσδοκᾷ μία ἐποχή πού ἡ δικαιοσύνη τοῦ ἰσχυροῦ θά κριθεῖ ὀριστικά ἀπό τή Δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ.

Οἱ χριστιανοί ὡς ἱεραπόστολοι

Ἡ ἱεραποστολή πού ἀσκοῦν οἱ χριστιανοί τῆς πρὸς Διόγνητον ἐπιστολῆς δέν διέπεται ἀπό σκοπιμότητα. Εἶναι αὐθόρμητη, χωρίς ὅμως αὐτό νά σημαίνει σέ καμία περίπτωση ὅτι εἶναι καί τυχαία. Δέν στοχεύουν στό νά διαφημίσουν τήν πίστη τους, οὔτε στό νά στρατολογήσουν σέ αὐτήν νέα μέλη. Ἀντίθετα κινοῦνται ἐλεύθερα. Ἡ ἱεραποστολή τους εἶναι ἡ «μαρτυρία», εἶναι τό παράδειγμα τῆς ζωῆς τους⁷. Μέ τή ζωή καί μέ τίς πράξεις τους, μέ τή θυσιαστική τους παρουσία μέσα σέ μία κοινωνία πού τούς διώκει δίνουν τή δική τους ἐκδοχή γιά μία νέα ζωή αὐθόρμητα, πηγαῖα, ἀλλά ταυτόχρονα συνειδητά. Πιστεύουν ὅτι εἶναι ἡ «ψυχή»⁸ καί ἡ «φρουρά»⁹ τοῦ κόσμου, τό στοιχεῖο δηλαδή πού δίνει ζωή καί πού προστατεύει τόν κόσμο. Πιστεύουν ὅτι αὐτή ἡ δράση εἶναι μία ἀποστολή πού τούς ἔχει ἀνατεθεῖ ἀπό τόν Θεό, ἀπό τήν ὁποία «οὐ θεμιτόν αὐτοῖς παραιτήσασθαι»¹⁰.

Ζοῦν στίς ἴδιες πόλεις μέ τούς ἄλλους ἀνθρώπους, μιλοῦν τήν ἴδια γλῶσσα μέ αὐτούς, ἀκολουθοῦν τά ἔθιμα τοῦ τόπου πού ἔτυχε νά βρεθοῦν καί δέν ἐπιδιώκουν νά ζοῦν ἀπομονωμένοι καί ἀποστειρωμένοι. Διαβάζουμε χαρακτηριστικά:

*Χριστιανοί γάρ οὔτε γῆ οὔτε φωνῇ οὔτε ἔσθεσι διακεκριμένοι τῶν λοιπῶν εἰσιν ἀνθρώπων. Οὔτε γάρ πον πόλεις ἰδίας κατοικοῦσιν οὔτε διαλέκτῳ τινὶ παρηλλαγμένη χρῶνται*¹¹.

Παρότι ἐπιλέγουν τή ζωή τῆς κοινωνίας τους, βιώνουν μία ἰδιότητα «ξενιτεία» μέσα στόν κόσμο. Ξέρουν

7. Τό παράδειγμα ὡς στοιχεῖο ἱεραποστολῆς ἀνήκει γενικότερα στό πρωτοχριστιανικό κήρυγμα καί τονίζεται ἰδιαίτερως ἀργότερα καί ἀπό τόν ἱερό Χρυσόστομο. βλ. Εὐν Βουλγαράκη-Πισίνα, *Ἡ προσέγγιση τῶν ἐθνικῶν κατὰ τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο*, 2η ἐκδ. (Αθήνα: Μαῖστρος, 2016), 103-104 & 123-124.

8. Ὁ.π., 1176Α-1176Β.

9. Ὁ.π., 1176Β.

10. Ὁ.π., 1176C.

11. Ὁ.π., 1173Β.

3. Ἀνώνυμος, *Ἐπιστολή πρὸς Διόγνητον*, P.G. 2, 1177B.

4. Ὁ.π., 1181B.

5. Ὁ.π., 1177Α-1177Β.

6. Ὁ.π., 1176Α.

ὅτι εἶναι περαστικοί καί ὅτι βαδίζουν πρὸς τὰ ἔσχατα. Γνωρίζουν ὅτι εἶναι ξένοι πρὸς τὸ κοσμικὸ πνεῦμα καί πρὸς ὅ,τι τὸ κάνει νὰ ἀνθίξει παρασιτικά.

*Πατρίδας οἰκοῦσιν ἰδίας, ἀλλ' ὡς πάροικοι· μετέχουσι πάντων ὡς πολῖται, καὶ πανθ' ὑπομένουσιν ὡς ξένοι· πᾶσα ξένη πατρίς ἐστὶν αὐτῶν, καὶ πᾶσα πατρίς ξένη*¹².

Δέν ἐπιλέγουν νὰ ζοῦν στὸ περιθώριο τῆς δράσης, ἀλλὰ ἐπιλέγουν μιὰ πολιτικὴ παρουσία, ἡ ὁποία βρίσκεται στὸ πλευρὸ τοῦ φτωχοῦ καί τοῦ κάθε ἀναγκασμένου. Τό ὅτι αἰσθάνονται περαστικοί δέν τοὺς περιθωριοποιεῖ. Ἀντίθετα, ἐνεργοποιεῖ τὴν δράση τους στὸ περιθώριο. Ὁ χριστιανὸς μάλιστα μιμεῖται τὸν Θεὸ ὅταν ἀναλαμβάνει πάνω του τὸ βάρος τοῦ ἀνήμπορου καί ὅταν στηρίζει τίς ἀνάγκες τοῦ φτωχοῦ, κατὰ τὸν Ἀνώνυμο συντάκτη ὅταν

*τὸ τοῦ πλησίον ἀναδέχεται βάρος, ὃς ἐν ᾧ κρείσσων ἐστὶν ἕτερον τὸν ἐλαττούμενον ἐνεργεῖν ἐθέλει*¹³.

Πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι ἡ παραπάνω πολιτικὴ δράση πού προέρχεται ἀπὸ μειονότητες καί ὑποστηρίζει μειονότητες δέν μπορεῖ νὰ συμβαίνει χωρὶς τὴν ἀνάληψη τοῦ προβλεπόμενου κόστους. Διαβάζουμε ὅτι

*Ἀγαπῶσι πάντας, καὶ ὑπὸ πάντων διώκονται. [...] Πτωχεύουσι, καὶ πλουτίζουν πολλοὺς. [...] Ὑπὸ Ἰουδαίων ὡς ἀλλόφυλοι πολεμοῦνται, καὶ ὑπὸ Ἑλλήνων διώκονται*¹⁴.

Ἡ αὐταπάρνηση μάλιστα τοῦ χριστιανοῦ ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιὰ τὴ μαρτυρία του, ἀφοῦ μόνον ὅταν ἔχει ἐπίγνωση «τῆς ἀπάτης τοῦ κόσμου καί τῆς πλάνης», μόνον ὅταν εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀναμετρηθεῖ ἀκόμα καί μέ τὸν θάνατο, μπορεῖ νὰ ἀντιληφθεῖ τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ¹⁵.

Ἄλλωστε τὸ ὅτι οἱ χριστιανοὶ δέν σταματοῦσαν τὴ δράση τους οὔτε μπροστὰ στὴν ἀπειλὴ τοῦ θανάτου, ἦταν αὐτό πού ἐντυπωσίασε τὸν Διόγνητο καί κινητοποίησε τὸν Ἀνώνυμο νὰ συντάξει τὴν ἐπιστολή του.

Παρότι ἡ δράση τῶν χριστιανῶν τῆς ἐπιστολῆς στὴν κοινωνία ἦταν συνειδητὴ, ἡ σχέση τους μέ τὴν κοσμικὴ ἐξουσία δέν ἦταν σχέση ὀργανωμένης πάλης, οὔτε σχέση εὐθείας ἀντιπαράθεσης. Δέν ἦταν οὔτε ζηλωτές, οὔτε ἐπαναστάτες. Τηροῦσαν τοὺς νόμους, τοὺς οποί-

ους ὅμως οὐσιαστικά ξεπερνοῦσαν μέ τὴ ζωὴ τους¹⁶. Στόχος τους ἦταν ἡ εἰρηνικὴ ὑπονόμευση τῶν δομῶν τοῦ κοσμικοῦ πνεύματος καί τῶν συστημάτων πού τὸ συντηροῦσαν καί πρὸς αὐτὸ λειτουργοῦσαν μέ πράξεις ἀλληλεγγύης καί «φιλοστοργίας» πρὸς τὸν ἀδύναμο καί μέ τὴν ἐνίσχυση τῆς μεταξύ τους κοινωνίας. Τόπος τῆς πράξης τους ἦταν ἕνας κόσμος πού πίστευαν πὼς θά δύσει.

Ἡ πεποίθηση τῶν χριστιανῶν, ὅτι ἦταν περαστικοὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν κόσμον ἀποτελεῖ σημεῖο κλειδί γιὰ τὴν ἱεραποστολικὴ ἀνάγνωση πού ἐπιχειροῦμε. Εἶναι αὐτὴ πού δίνει διαχρονικὰ τὴ δυνατότητα στὸ νὰ μὴν ἀπολυτοποιεῖται οὔτε ἡ πατρίδα καί ἡ γλῶσσα, οὔτε τὰ ἔθιμα καί οἱ ἐξουσίες τοῦ κάθε τόπου. Αὐτὴ ἡ πεποίθηση μπορεῖ νὰ δώσει χωρὶς στὸ πολιτισμικὸ ὑπόβαθρο τῆς κάθε πατρίδας, ὥστε νὰ ἐκφράσει καί αὐτὴ μέ τὴ σειρά της, μέ τοὺς δικούς της κώδικες τὸν Χριστιανισμό, ὅταν ὅμως πράγματι μπορεῖ νὰ ἐκφραστεῖ μέσα ἀπὸ αὐτὸν καί ὅταν καί ἡ ἴδια ἔχει ἐπίγνωση καί τῆς δικῆς της μερικότητας.

Οἱ πρώτες χριστιανικὲς κοινότητες πίστευαν ὅτι ἀποτελοῦσαν ἕνα ξεχωριστό, ἕνα «καινὸ γένος» τὸ ὁποῖο, δίνοντας τὴ «μαρτυρία» του, ζωογονοῦσε παρὰ πᾶν τὸν κόσμον. Αὐτὸ τὸ «καινὸ γένος» ἐκτιμοῦμε ὅτι σὲ κάθε ἐποχὴ μπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ ἱεραποστολικά καί νὰ ἀποτελεῖ ἐμπνευση ζωῆς, ὅταν ὅμως πληροῖ δύο ὅρους. Ὅταν, ἀφενός, σέβεται καί δέν εὐτελίζει τὴ δική του μαρτυρία καί ὅταν, ἀφετέρου, ἀναγνωρίζει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἄλλου καί κινεῖται πρὸς αὐτὸν ὄχι ἀποικιοκρατικά καί κατακτητικά, ἀλλὰ μέ σεβασμό, μέ ἄδολη καί αὐθόρμητη ἀγάπη. Αὐτὸ ἔκαναν ἐκεῖνοι οἱ Ἀνώνυμοι ἄνθρωποι πού πίστευαν στὸν Χριστὸ ὅταν κάποτε, γύρω στὸ 150 μ.Χ., ἴσως στὴν Ἀθήνα –ἴσως ὅμως καί κάπου ἄλλου– ἐντυπωσίασαν ἕνα σημαντικὸ πρόσωπο, τὸ ὁποῖο ὁ Ἀνώνυμος συντάκτης προσφωνεῖ μέ τὸ ὄνομα Διόγνητος.

Στὴν πρὸς Διόγνητον ἐπιστολή μπορεῖ κάποιος νὰ ἐπιχειρήσῃ πολλαπλὲς ἀναγνώσεις. Ἐμεῖς τὴ διαβάσαμε ἱεραποστολικά, ἀφοῦ ὡς Ἱεραποστολή θεωρήσαμε τὴν ἀνά πᾶσα στιγμὴ ἔξωθεν «μαρτυρία».

12. Ὁ.π., 1173B.

13. Ὁ.π., 1181C.

14. Ὁ.π., 1173B-1176A.

15. Ὁ.π., 1181C.

16. Ὁ.π., 1173C.

Ἐκδοτικές πρωτοβουλίες τῆς ἀποστολικῆς Διακονίας γιὰ τὴν ἑπέτειο συμπλήρωσης 200 χρόνων ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ἑπανάσταση 1821 – 2021

Ἡ ἑπέτειος τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 τιμᾶται κάθε χρόνο τὴν 25^η Μαρτίου, ἡμέρα ἀφιερωμένη στὸ κοσμοσωτήριο γεγονός τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Τό ἀνθρώπινο γένος θά πάρει τό χαρμόσυνο μήνυμα τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὅποιος θά τό ἐλευθερώσει ἀπὸ τὰ δεσμά τῆς ἀμαρτίας. Στὴ συνείδηση τῶν Ἑλλήνων, ἡ ἡμέρα αὐτὴ χαρακτηρίζεται καὶ ἀπὸ τὴν ἔναρξη τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα τοῦ σκλαβωμένου λαοῦ μας, ἀπὸ τὰ δεσμά τῶν 400 χρόνων τῆς δουλείας. Ἡ ἐπιλογὴ τῆς ἡμέρας, ἀσφαλῶς, εἶχε συμβολικὸ χαρακτῆρα καὶ ὅπως ὁμολογοῦσαν οἱ ἀγωνιστές τοῦ 1821, ἡ Ἐπανάστασις ἔγινε: «*γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἁγία καὶ τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερία*». Στὸν ἑορτασμό αὐτὸ συμμετέχει καὶ ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Κεντρικοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὁργανισμοῦ, μὲ πρωτότυπες καὶ ἐπικάιρες ἐκδοτικὲς προτάσεις:

1. «*Οἱ Νεομάρτυρες τοῦ Γένους - Γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἁγία*». Πολυτελής Συναξαριστικός Τόμος μέ Συναξάρια ὅλων τῶν Νεομαρτύρων (κατ' ἀλφαβητικὴ σειρὰ) καὶ εἰκόνες τῶν Ἀγίων, ἐπιμέλεια τοῦ Μητρ. Φαναρίου Ἀγαθαγγέλου, σελ. 442.

2. «*Agenda*», ἑβδομαδιαῖο πολυτελές συλλεκτικὸ ἡμερολόγιο τοῦ 2021, ὑπὸ τὸν ὑπότιτλο «*Πάνθεον τοῦ 1821*», στὴν ἑλληνικὴ καὶ ἀγγλικὴ γλῶσσα, διακοσμημένο μέ περίφημα ἔργα Ἑλλήνων καὶ ξένων ζωγράφων (Νικολάου Γκύζη, Θεοδώρου Βρυζάκη, Κωνσταντίνου Βολανάκη, Εὐγένιου

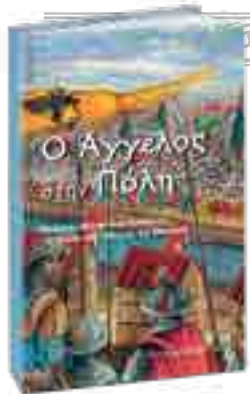
Dela-croix, Λουδοβίκου Dupre, Xydacobe, Ivan Aivazovsky, Georg Perlberg, Ary Scheffer, Gosse Nicolas Louis Francois, Claude Pinet, Henri Auguste Cesar Lock, Λουδοβίκου Lipparini, Donato Francesco de Vivo καὶ Peter von Hess), πού χάραξαν στὴν ἐθνικὴ μνήμη καὶ τὴν παγκόσμια ἱστορία τίς μορφές τῶν Ἡρώων καὶ γεγονότων καὶ διδάσκουν τὴν παγκόσμια κοινότητα. Στὴν σελίδα κάθε ἑβδομάδος ἀναγράφεται καὶ ἓνα ἀπόφθεγμα Ἀγωνιστῶν, ἱστορικῶν, ποιητῶν γιὰ τὴ συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας στὸν Ἀγῶνα, στὴν ἑλληνικὴ καὶ ἀγγλικὴ γλῶσσα, ὡς καὶ τὴν κάθε ἡμέρα ἡ μνήμη τῶν Νεομαρτύρων πού ἑορτάζουν. (Σχῆμα 30x21, ἐπιμέλεια Μητρ. Φαναρίου Ἀγαθαγγέλου).

3. «*Φιλοθέη Μπενιζέλου ἢ Ἀθηνιώτισσα*», Δημ. Φερούση, σελ. 288.

4. «*Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, ὁ Φωτιστής τοῦ Γένους, ὁ Προφήτης*», Μιχαήλ Τρίτου, Καθηγητοῦ Α.Π.Θ., σελ. 122.

Πόλη, τή Νίκαια, τό Δεσποτάτο του Μυστρά, τήν ἄλωση τῆς Πόλης, σελ. 71.

6. «Γρηγόριος ὁ Ε΄, ὁ μαρτυρικός Πατριάρχης», εἰκονογραφημένο παιδικό βιβλίο, τῆς Ἀθηνᾶς Ντάσιου-Γάννου, σελ. 48.

7. Εἰδική ἔκδοση (20σέλιδο ἔντυπο ἐμπλουτισμένο μέ ἔργα Ἑλλήνων καί ξένων ζωγράφων) γιά τή μαθητιῶσα νεο-λαία περί τοῦ ρόλου καί τῆς προσφορᾶς τῆς Ἐκκλησίας στό ὑπόδουλο Γένος – κατόπιν ἐντολῆς Ἱερᾶς Συνό-

δου– πού θά διανέμεται διά τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων. Ἡ συγγραφή ἀνατέθηκε ἀπό τή Γενική Διεύθυνση, στήν κ. Ζωή Κανάβα, διακεκριμένη συγγραφέα παιδικῶν καί νεανικῶν βιβλίων, σελ. 48.

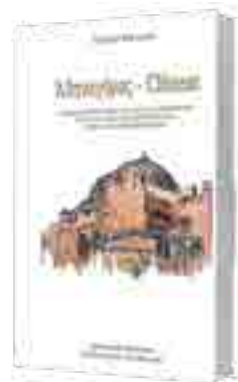
8. «Ἡ ἀναφορά τῶν Ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων πρὸς τοὺς βασιλεῖς καί τοὺς ἡγέτες τῆς Εὐρώπης». Πρό-

κειται γιά τήν Ἐπιστολή πού ἀπέστειλαν οἱ Ἀγωνιζόμενοι Ἕλληνες πρὸς τό Συμβούλιο τῆς Βερόνας, πού ἔλαβε χώρα τό 1822, καί στήν ὁποία παρουσιάζουν μέ ἀνάγλυφο τρόπο τά δεινά τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καί τοὺς λόγους τῆς Ἐπαναστάσεως. Τό κείμενο, τό ὁποῖο διέσωσε ὁ ἱστορικός Σπυρίδων Ζαμπέλιος, ἀποτελεῖ κυριολεκτικά ὁμολογία πίστεως καί ξεκαθαρίζει τά αἷτια τοῦ Ἀγῶνα. Ἡ Ἀναφορά, πού εἶναι γραμμένη στήν ἀρχαία ἀττική διάλεκτο, ἀποδόθηκε στή Νέα Ἑλληνική Γλῶσσα καί μεταφράσθηκε στήν Ἀγγλική καί Γαλλική γλῶσσα ἀπό συνεργάτες τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας μέ σκοπό νά ἀποσταλεῖ σέ ὅλα τά μέλη τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου καί στίς Ἡγεσίες τῶν Εὐρωπαϊκῶν καί Χριστιανικῶν Χωρῶν, σελ. 90.

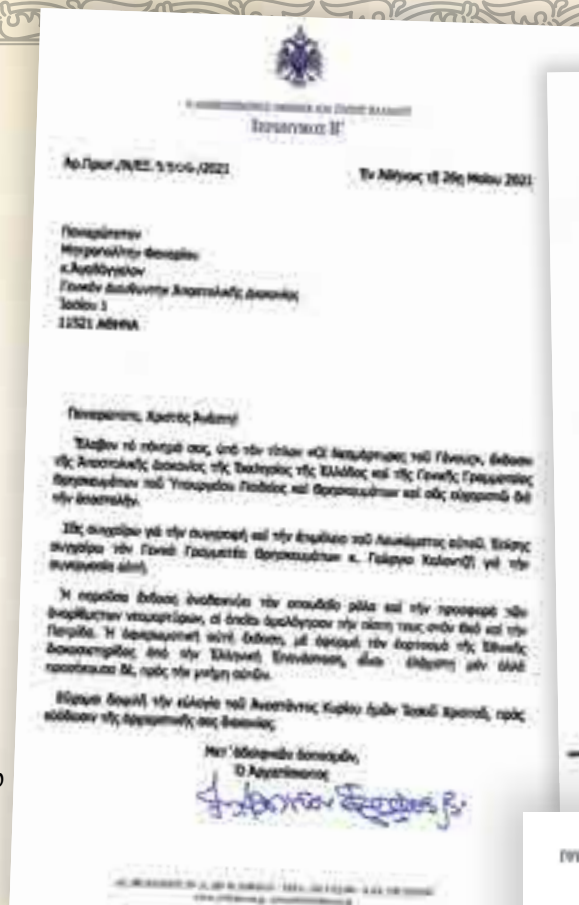
9. «Ἀθηναγόρας καί Olivier Clément, ἓνας Πατριάρχης καί ἓνας Καθηγητής μεταξύ τῶν ἐθνικισμῶν καί τῆς παγκοσμιοποίησης». Ὁ συγγραφέας τοῦ ἔργου Andrea Riccardi, ἱταλός ἱστορικός καί προσωπικός φίλος τοῦ Ο. Clément, χρησιμοποίησε ὡς βάση τόσο τό ἔργο τοῦ Ο. Clément

«Διάλογοι μέ τόν Πατριάρχη Ἀθηναγόρα» (Dialogues avec le Patriarche Athenagoras, 1969), ὅσο τίς σημειώσεις καί τίς ἐκτενεῖς ἐπιστολές του γιά τίς συζητήσεις πού εἶχε μετέπειτα μέ τόν Πατριάρχη Ἀθηναγόρα. Συνεπῶς, τό ἔργο τοῦ Olivier Clément, ὅπως τό ἀνέπτυξε ὁ ἱταλός ἱστορικός Andrea Riccardi, ἀναφέρεται στήν αὐθεντική συνέχεια τῆς ἐξαιρετικῆς ἀποστολῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γενικότερα τόσο γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν ἱερῶν καί τῶν ὁσίων τοῦ Γένους μετά τήν Ἑλληνική Ἐπανάσταση τοῦ 1821, ὅσο καί γιά τήν ἀξιόπιστη προβολή τῆς πλούσιας πνευματικῆς κληρονομίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί τῆς Ὁρθοδοξίας στούς ἐγγύς καί στούς μακράν. Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, ἡ Ἀποστολική Διακονία ἐνέταξε τήν ἔκδοση τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ ἔργου στό πλαίσιο τῶν ἐπεταικῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιά τήν ἀνάπτυξη ὀχι μόνο τῆς σπουδαίας καί μοναδικῆς ἱστορικῆς σημασίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἀλλά καί τῶν ἀνεκτιμήτων εὐεργετικῶν συνεπειῶν τῆς γιά τόν Ἑλληνισμό καί τήν Ὁρθοδοξία. σελ. 349.

10. Ἀφιέρωμα στό διαδίκτυο με πλούσιο, πολύτιμο καί ἀρχεαικό ἱστορικό βιβλιογραφικό ὕλικό, πίνακες, προσωπογραφίες, Συναξάρια Νεομαρτύρων καί εἰκόνες.

Εὐχαριστήριες
ἐπιστολές πρὸς
τὸν Πανιερώτατο
Μητροπολίτη
Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελο,
Γενικό Διευθυντή τῆς
Ἀποστολικῆς Διακονίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
ἔστειλαν ὁ Μακαριώτατος
Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν
καί πάσης Ἑλλάδος
κ. Ἱερώνυμος, οἱ Σεβ.
Ἀρχιεπίσκοποι Κρήτης
κ. Εἰρηνναῖος καί Θυατείρων
κ. Νικήτας, οἱ Σεβ.
Μητροπολίτες Σπάρτης,
κ. Εὐστάθιος, Γουμενίσσης
κ. Δημήτριος, Βεροίας
κ. Παντελεήμων, Ξάνθης
κ. Παντελεήμων, Ναυπάκτου
κ. Ἱερόθεος, Καισαριανῆς
κ. Δανιὴλ, Γορτύνης
κ. Μακάριος, Πειραιῶς
κ. Σεραφεῖμ, Χαλκίδος
κ. Χρυσόστομος, Ν. Σμύρνης
κ. Συμεὼν, Κορίνθου
κ. Διονύσιος, Μεσσηνίας
κ. Χρυσόστομος, Σύμης
κ. Χρυσόστομος, Λήμνου
κ. Ἱερόθεος καὶ ὁ Κοσμήτωρ
τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
κ. Χρῆστος Καραγιάννης,
γιά τὴν ἀποστολή τοῦ
Συναξαριστικοῦ Τόμου
«Οἱ Νεομάρτυρες τοῦ Γένους
- Γιά τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστη
τὴν ἁγία», πού ἀποτελεῖ
ἐπετειακὴ συνέκδοση τῆς
Ἀποστολικῆς Διακονίας καί
τῆς Γενικῆς Γραμματείας
Θρησκευμάτων τοῦ
Ὑπουργείου Παιδείας.

Παραπομπή Εγκυρίων Ασφαλείας
α. Ασφαλείας
Γενική Διεύθυνση της Ασφαλείας και Προστασίας
της Έλλάδας
Αθήνα.

Γεωργίου Κωνσταντίνου
ΙΣΤΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Αρ. Πρωτ. 070035

Το θέμα είναι η άσκηση της ελευθερίας της συνείδησης και της ελευθερίας της έκφρασης, η οποία είναι από τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 17 του Συντάγματος. Η άσκηση αυτή είναι απόλυτη και δεν υπόκειται σε κανένα είδος περιορισμού, εκτός και αν αυτός είναι αναγκαίος για την προστασία της δημόσιας τάξης, της υγείας ή της ηθικής. Στην περίπτωση αυτή, ο περιορισμός πρέπει να είναι αναλογικός και να μην υπερβαίνει τα όρια της αναγκαιότητας.

Επιπλέον, η άσκηση της ελευθερίας της συνείδησης και της έκφρασης είναι από τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 17 του Συντάγματος. Η άσκηση αυτή είναι απόλυτη και δεν υπόκειται σε κανένα είδος περιορισμού, εκτός και αν αυτός είναι αναγκαίος για την προστασία της δημόσιας τάξης, της υγείας ή της ηθικής.

Αθήνα, 24 Μαΐου 2021

Γ. Κωνσταντίνου
Γ. Κωνσταντίνου
Γ. Κωνσταντίνου

Αρ. Πρωτ. 740
Αρ. Πρωτ. 740 & 24

Αθήνα, 17 Μαΐου 2021

Προς τον
Γενικό Διευθυντή της Ασφαλείας και Προστασίας
της Έλλάδας
α. Ασφαλείας
Γενική Διεύθυνση της Ασφαλείας και Προστασίας
της Έλλάδας

Το θέμα είναι η άσκηση της ελευθερίας της συνείδησης και της ελευθερίας της έκφρασης, η οποία είναι από τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 17 του Συντάγματος. Η άσκηση αυτή είναι απόλυτη και δεν υπόκειται σε κανένα είδος περιορισμού, εκτός και αν αυτός είναι αναγκαίος για την προστασία της δημόσιας τάξης, της υγείας ή της ηθικής. Στην περίπτωση αυτή, ο περιορισμός πρέπει να είναι αναλογικός και να μην υπερβαίνει τα όρια της αναγκαιότητας.

Γ. Κωνσταντίνου
Γ. Κωνσταντίνου
Γ. Κωνσταντίνου

Προς τον
Γενικό Διευθυντή της Ασφαλείας και Προστασίας
της Έλλάδας
α. Ασφαλείας
Γενική Διεύθυνση της Ασφαλείας και Προστασίας
της Έλλάδας

Το θέμα είναι η άσκηση της ελευθερίας της συνείδησης και της ελευθερίας της έκφρασης, η οποία είναι από τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 17 του Συντάγματος. Η άσκηση αυτή είναι απόλυτη και δεν υπόκειται σε κανένα είδος περιορισμού, εκτός και αν αυτός είναι αναγκαίος για την προστασία της δημόσιας τάξης, της υγείας ή της ηθικής. Στην περίπτωση αυτή, ο περιορισμός πρέπει να είναι αναλογικός και να μην υπερβαίνει τα όρια της αναγκαιότητας.

Γ. Κωνσταντίνου
Γ. Κωνσταντίνου
Γ. Κωνσταντίνου

Αθήνα, 17 Μαΐου 2021

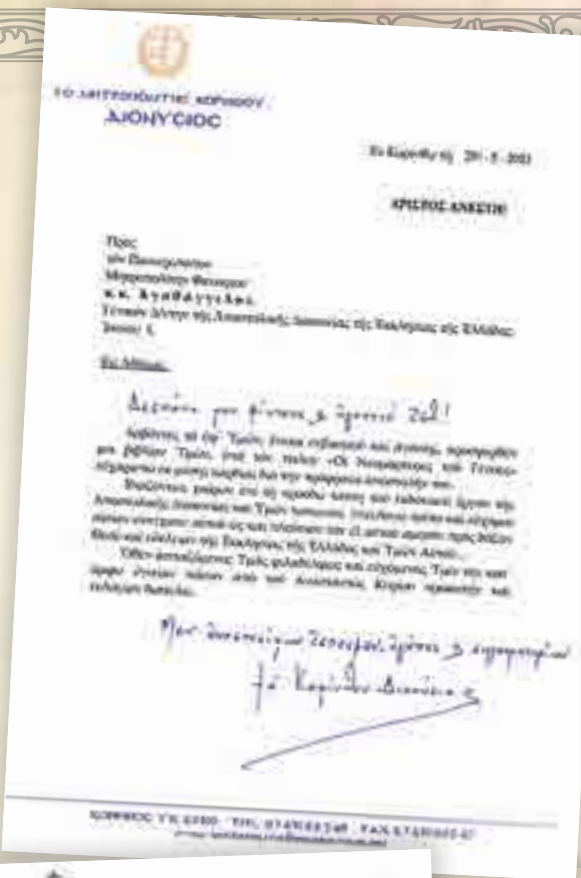
Προς τον
Γενικό Διευθυντή της Ασφαλείας και Προστασίας
της Έλλάδας
α. Ασφαλείας
Γενική Διεύθυνση της Ασφαλείας και Προστασίας
της Έλλάδας

Γ. Κωνσταντίνου
Γ. Κωνσταντίνου
Γ. Κωνσταντίνου

Το θέμα είναι η άσκηση της ελευθερίας της συνείδησης και της ελευθερίας της έκφρασης, η οποία είναι από τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 17 του Συντάγματος. Η άσκηση αυτή είναι απόλυτη και δεν υπόκειται σε κανένα είδος περιορισμού, εκτός και αν αυτός είναι αναγκαίος για την προστασία της δημόσιας τάξης, της υγείας ή της ηθικής. Στην περίπτωση αυτή, ο περιορισμός πρέπει να είναι αναλογικός και να μην υπερβαίνει τα όρια της αναγκαιότητας.

Γ. Κωνσταντίνου
Γ. Κωνσταντίνου
Γ. Κωνσταντίνου

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2021 | 17

Ἑρώτηση:

“Όταν ἕνας κατηχούμενος ἁμαρτήσῃ, ἐπιτιμᾶται;

ἀπάντηση:

Στά προηγούμενα νομοκανονικά σημειώματά μας ἔγινε λόγος περί συντομεύσεως ἢ καί διακοπῆς τοῦ χρόνου κατηχέσεως σέ ἕναν κατηχούμενο λόγω ἐκτάκτων θαυμασῶν γεγονότων ἢ καί ἀπροσδοκῆτων ἀβλεψιῶν ἢ παραλείψεων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀργάνων-παραγόντων καί πρόωρη τέλεση τοῦ βαπτίσματος.

Σήμερα μᾶς δίδεται ἀφορμή ἐξ αἰτίας τοῦ ἀνωτέρω ἐρωτήματος νά κάνουμε λόγο γιά τό ἐάν ὑπάρχει περίπτωση ἐπιμήκυνσης τοῦ χρόνου αὐτοῦ τῆς Κατηχέσεως ἢ ἀκόμη καί προσωρινῆς διακοπῆς τῆς Κατηχέσεως ὡς ἕνα ἐπιτίμιο.

Γιά τήν περίπτωση αὐτή κατά πρῶτον ἔχουμε τόν ιδ' καν. τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὁποῖος ὀρίζει: «Περί τῶν κατηχουμένων καί παραπεσόντων, ἔδοξε τῇ ἀγίᾳ καί μεγάλῃ συνόδῳ, ὥστε, τριῶν ἐτῶν αὐτοῦς ἀκροωμένους μόνον, μετὰ ταῦτα εὔχεσθαι μετὰ τῶν κατηχουμένων».

Ὁ Βυζαντινός κανονολόγος Ἀριστηνός (12ος αἰ.) γράφει στό σχόλιό του: «Δύο εἶδη τῶν κατηχουμένων οἱ μὲν γάρ ἄρτι (= πρό ὀλίγου) προσέρχονται, οἱ δέ γεγόνασι τελεώτεροι, ἐφ' ἱκανόν τά τῆς πίστεως μνηθέντες (= διδασθέντες)· ὁ γοῦν τελεώτερος κατηχούμενος, παραπεσών, καί ἁμαρτήσας, ἀνεπιτίμητος (= χωρίς ἐπιτίμιο) οὐκ ἔᾱται (= δέν ἀφήνεται) ... ἀλλά μετὰ τῶν ἀκροωμένων συντάπτεται, καί μετὰ τριετίαν μετὰ τῶν κατηχουμένων αὐθις (= πάλιν) συνεύχεται. Καί ζητεῖ τῆς ἐν Νεοκεσαρείᾳ συνόδου κανόνα ε'» (Γ. Ράλλη - Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καί ἱερῶν κανόνων, τόμ. Β', Ἀθήνησι 1852, σελ. 145).

Πράγματι ὁ ε' καν. τῆς Νεοκαισαρείας εἶναι πολύ σχετικός. Ἐπειδή ὁμως εἶναι πολύ στριφνός στή σύνταξή του καί τήν κατανόησή του, γι' αὐτό παραθέτουμε τήν ἐρμηνεία του ἀπό τό «Πηδάλιον» (σελ. 389) τοῦ ἀγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτη (18ος-19ος αἰ.). «Ἔτσι ἄλλωστε μᾶς δίνεται ἡ εὐκαιρία νά διαπιστώσουμε καί τή συνέχεια τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καθ' ὅλην τή βυζαντινὴ καί μεταβυζαντινὴ περίοδο.

Γράφει, λοιπόν, στήν ἐρμηνεία του ὁ ἅγιος Νικόδημος: «Λέγει λοιπόν ὁ παρὼν Κανὼν ὅτι, ἀνίσως τινάς

κατηχούμενος ἀπό τοὺς τελειοτέρους καί γόνυ κλίνοντας ἁμαρτάνῃ, ἄς βάλλεται παρακάτω εἰς τόν τόπον τῶν ἀκροωμένων κατηχουμένων, ἐάν κάμῃ ἀποχήν τῆς ἁμαρτίας. Ἀνίσως δέ καί εἰς τοὺς ἀκροωμένους εὐρισκόμενος, πάλιν ἁμαρτάνῃ, ἄς ἐκβάλλεται τελείως ἔξω καί ἀπό τὸν νάρθηκα, καί ἄς βάλλεται εἰς τόν τόπον τῶν προσκλαιόντων, ἔξω τῆς πύλης τοῦ νάρθηκος. Ὅρα· καί τὸν ιδ' τῆς πρώτης».

Ἦσως ὁμως κάποιος παρατηρήσει ὅτι ἐκτός τῶν ἀνωτέρω κανόνων ἔχουμε καί τόν κ' (206) καν. τοῦ Μεγ. Βασιλείου, ὁ ὁποῖος διαλαμβάνει: «Ὅσαι γυναῖκες ἐν αἵρέσει οὖσαι, παρθενίαν ὠμολόγησαν, εἴτα μετὰ ταῦτα γάμον ἀνθεῖλοντο (= ἐπρωτίμυσαν), οὐκ ἡγοῦμαι (= νομίζω) χρῆναι καταδικάζεσθαι ταύτας. Ὅσα γάρ ὁ νόμος λαλεῖ, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ ... Καί καθόλου, τά ἐν τῷ κατηχουμένῳ βίῳ γενόμενα εἰς εὐθύνας οὐκ ἄγεται...» («Πηδάλιον», σελ. 604).

Ἐδῶ θά παρατηρούσαμε ὅτι δέν καταδικάζεται, οὔτε «εἰς εὐθύνας ἄγεται» ἕνας κατηχούμενος, ἀλλὰ δέν ἀποκλείεται οὔτε ἀπαγορεύεται νά «ἄγεται εἰς παιδείαν», νά παιδαγωγεῖται. Καί τό ἐπιτίμιο ἢ ἡ ἐπιμήκυνση τοῦ χρόνου τῆς Κατηχέσεως ἢ ἡ προσωρινὴ διακοπὴ αὐτῆς εἶναι ἕνα παιδαγωγικὸ μέσο. Ἄλλωστε καί ὅλα τά ἐπιτίμια ἔχουν παιδαγωγικὸ χαρακτῆρα καί ὄχι ποινικό.

Ἐξ ἄλλου καί ὁ ἅγιος Νικόδημος ἀκολουθώντας καί τὸν Ζωναρᾶ γράφει στήν ἐρμηνεία τοῦ ιδ' καν. τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου: «Δέν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος νά μὴν ἐπιτιμῶνται οἱ κατηχούμενοι ... ἀλλ' ὅτι τά ἁμαρτήματα τῶν κατηχουμένων δέν ἄγονται εἰς εὐθύνην, ἥτοι εἰς κόλασιν μετὰ τό βαπτισθῆναι αὐτούς». Καί προσθέτει: «Ἐπιτιμῶνται δέ οἱ κατηχούμενοι, διατί ... ἐφέσει, καί προθυμία ψυχῆς, καί δυνάμει, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἰσί...». Καί καταλήγει: «Λοιπὸν αἱ Σύνοδοι διὰ τοῦτο τοὺς κατηχουμένους ἐπιτιμῶσιν ὡς οἰκείους ἤδη ὄντας, καί τήν πίστιν δεξαμένους, καί χριστιανούς ὀνομαζομένους, καί ὅσα ὁ νόμος αὐτοῖς λέγει, ὡς ἐν νόμῳ οὖσιν αὐτοῖς λαλεῖ, κατὰ τό Ἀποστολικὸν λόγιον» («Πηδάλιον», σελ. 143).

Βεβαίως τό ἐπιτίμιο θά δίδεται ἀπό τό ἀρμόδιο ἐκκλησιαστικὸ ὄργανο λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν καί τήν κάθε προσωπικὴν περίπτωση καί τή σοβαρότητα τοῦ παραπτώματος καί τίς ὑπάρχουσες περιστάσεις καί ἐπικρατοῦσες καταστάσεις.

Παν. Ἱ. Μπούμπης

Μοναχή Θέκλα

Ἡ «μητέρα τῶν παιδιῶν τῆς Τανζανίας»

Ἐκοιμήθη τὴν Κυριακὴ 23 Μαΐου ἡ Μοναχή Θέκλα. Ἡ «μητέρα τῶν παιδιῶν τῆς Τανζανίας»,

κοιμήθηκε στό Γενικό Νοσοκομεῖο Κατερίνης καί ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία καί ἡ ταφή της, ἐγίνε στήν Ἱερά Μόνη Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Ἑμμαούς, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδά.

Τῆς Ἀκολουθίας προέστη ὁ Μητροπολίτης Εἰρηνοπόλεως κ. Δημήτριος, μέ τήν παρουσία πολλῶν ἱερέων, δεκάδων Μοναζουσῶν καί πολλῶν πιστῶν. Ἀκολουθεῖ ἡ ἐπικήδειος ὁμιλία τοῦ Σεβασμιωτάτου:

Ἀγαπητοί πατέρες,
Ὅσιοι λογιώτατες Καθηγούμενες
καί Ὅσιώτατες Μοναχές,
Διακόνισσα Βασιλική, συνοδοιπόρε τῆς Μοναχῆς
Θέκλας στήν πνευματική ζωή καί διακονία πλέον

μία ἀγία ψυχή! Τήν Μοναχή Θέκλα, τήν Ἱεραπόστολο, τήν Μητέρα τῶν παιδιῶν τῆς Ἀφρικῆς. Τήν ἀδελφή Θέκλα τῆς καρδιᾶς μας, ἡ ὁποία ἀφήνει φτωχότερη τήν Ἀφρική, ἀλλά καί τήν Ἑλλάδα μας κατά πολύ.

τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν, Πενθηφόροι ἀγαπητοί ἀδελφοί καί ἀγαπητά μου παιδιά τῆς Αἰθιοπίας, τῆς Τανζανίας καί τῆς Ἑλλάδος.

Χριστός Ἀνέστη!

«Μακάριοι οἱ νεκροί οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι... ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν, τά γάρ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν» (Ἀποκ. 14,13).

Μέ βαθύτατη συγκίνηση τούτη τήν ὥρα ἔχω τήν τιμή νά ἐκπροσωπῶ τήν Α.Θ.Μ. τόν Πάπα καί Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας καί Πάσης Ἀφρικῆς κ.κ. Θεόδωρο Β' καί τό θλιβερό καθῆκον νά ἀποχαιρετῶ στό ταξίδι τῆς αἰωνιότητος

Γεννήθηκε στην Άγκιαλο της Θεσσαλονίκης τό 1947, σέ μία εϋλογημένη χριστιανική οίκογένεια καί γαλουχήθηκε μέ τά νάματα της Όρθοδοξίας καθ' ότι είχε συγγενείς μοναχούς στό Άγιον Όρος. Τό 1970 σέ πολύ νεαρή ήλικία έγινε Μοναχή από τόν μακαριστό Μητροπολίτη Σιδηροκάστρου κ. Ιωάννη καί τόν Άρχιμ. Δαμιανό Μαυρίδη.

Όλοι όσοι ζήσαμε κοντά στην Μοναχή Θέκλα καί διακονήσαμε στην Άφρική καί την Έλλάδα ένθυμούμεθα την όσιακή μορφή της. Την ταπεινώση καί την άπλόττητα του χαρακτήρος της, την προσήνεια, την άνιδιοτέλεια καί την φιλανθρωπία της, την εϋλάβεια καί την άσκητικότητα της, την γλυκυτάτη φωνή της καί τά καταγάλανα μάτια της, τά όποια προλάβαιναν νά κοιτάξουν καί νά προβλέψουν κάθε άνάγκη καί ιδίως γιά τά «μικρά παιδιά της».

Έβάδιζε άνάμεσά μας, συνυπήρχε, μετείχε στόν άγώνα της Έραποστολής αλλά ήταν κάτι ξεχωριστό!

Διηκόνησε μέ ύποδειγματική άφοσίωση καί θυσιαστικό πνεϋμα τά παιδιά της Άφρικής, τά παιδιά του Θεού, τά «δικά της παιδιά», επί 35 έτη, ως μητέρα, ως άδελφή καί ως διάκονος της άγάπης.

Ήταν φορέϋς του διακονικού ήθους της Όρθοδοξίας, της φιλοθεΐας καί της φιλανθρωπίας της, βιών καί έκφράζων έμπράκτως την πίστη πρός τόν Θεόν καί την άγάπη πρός τόν πλησίον, πρός τόν κάθε άνθρωπον, τόν «άδελφόν», «δι' όν Χριστός απέθανεν» (Α' Κορ. 8,11).

Στόν πυρήνα της πνευματικότητας της Μοναχής Θέκλας άνήκε ή άπόλυτος έμπιστοσύνη εις την θείαν χάριν, την πάντοτε τά άσθενή θεραπεύουσα καί τά έλλείποντα άναπληρούσα.

Στήν έποχή του έχειν, του πολλαπλασιασμού των άναγκών καί της έπιδεικτικής σπατάλης, ήταν πρότυπο άκτημοσύνης καί διανομής των άγαθών. Μποστά στην εϋδαιμονιστική κουλτούρα, άδιαφορούσε πλήρως διά τόν έαυτό της καί τά λεγόμενα «άτομικά δικαιώματά» της καί έδείκνυε άμεσο ένδιαφέρον διά την στήριξη του συνανθρώπου καί ιδίως των παιδιών.

Ός άληθινή Μοναχή ή Άδελφή Θέκλα δέν ήλεγχε, δέν έκρινε, δέν κατεδίκαιζε, δέν εξέφραζε νομικιστικό πνεϋμα, αλλά ήταν άληθινή πνευματική μητέρα, μέ έπιείκεια καί εϋεργετική κατανόηση διά τους προ-

σερχομένους ιθαγενείς στό Έραποστολικό μας Κέντρο στην Τανζανία. Ήταν δραστήρια μέ τόν δικό της τρόπο, έπικοινωνώντας, διακονώντας, έτοιμάζοντας καθημερινά τό γάλα καί τό συσσίτιο γιά έκατοντάδες πεινασμένα παιδιά, βοηθών καί προσευχομένη.

Ό άσκητισμός της ήταν «εϋχαριστιακή άσκησης». Ζούσε από τό «έν, οϋ έστι χρεία», φρονών πάντοτε «τά του έτέρου», τά του «άδελφου», στόν όποιο προσέφερε όχι μόνον τό έχειν, αλλά καί τό εΐναι της!!!

Ή άείμνηστος Μοναχή Θέκλα ύπηρέτησε επί τεσσαρακονταετία τό Πατριαρχείο Άλεξανδρείας άλλοτε στην Αίθιοπία μέ τόν Άρχιμ. Δαμιανό Μαυρίδη καί τά τελευταία 15 έτη στην Τανζανία πλησίον μου μέ σύνεση, ύπακοή, γενναιότητα, θάρρος καί σπάνια αϋταπάρνηση.

Διακρίθηκε διά την άφοσίωσή της στην Έκκλησία. Ός πάντων διάκονος, ποτέ δέν έπεδίωκε τιμές καί «έν τω συνδέσμω της άγάπης» μέ τόν λαό του Θεού, ύπηρέτησε μέ φιλανθρωπία όλους τούς άνθρώπους, δίχως διακρίσεις φυλής, θρησκείας καί καταγωγής.

Όλοι την ένθυμούνται μέχρι σήμερα ως «Μητέρα Θέκλα», ίκανότατη κατηχήτρια, άριστη ιεροψάλτρια, άρωγό των πενήτων, αλλά καί ως γνήσια πνευματική Μητέρα.

Άκόμα καί οί άλλόθρησκοι μουσουλμάνοι ή παγανιστές συμπολίτες μας στην Τανζανία την άποκαλούσαν «Μάμα Θέκλα».

Αϋτή της ή άγάπη καί ή ταπεινώση ήταν πού όδήγησαν καί στην Όρθοδοξία έκατοντάδες μητέρες κυρίως όρφανών παιδιών.

Καί τώρα, σέ τούτη την Έρά Μονή της Άναστάσεως - Έμμαούς, κάτω από τόν έπιβλητικό αϋτό τροϋλο καί τούς θόλους του, οί όποιοι άναβλύζουν τούς κόπους καί τούς μόχθους του μακαριστού Άρχιμ. Μαξίμου Ψιλόπουλου, την άποχαιρετούμε μέ αισθήματα βαθύτατου σεβασμού καί ύποκλινόμαστε στην άγιασμένη Της μορφή καί εϋλαβικά ζητούμε την εϋχή Της.

Άς εΐναι ή μνήμη Της αιώνια καί οί άρετές Της παράδειγμα γιά όλους μας. Άμήν!

Χριστός Άνέστη!!!

Από την Έρά Μητρόπολη Είρηνουπόλεως

Ίεραποστολική περιοδεία του Μητροπολίτη Κινσάσας

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Κινσάσας κ. Νικηφόρος, συνοδευόμενος από τόν Γραμματέα της Μητροπόλεως καί τόν υπεύθυνο της μεγάλης έπαρχίας Grange Bandundu Αρχιμ. π. Γεράσιμο Belesi καί τόν Αντιπρύτανη του Όρθόδοξου Πανεπιστημίου στό Κονγκό κ. Θεόδωρο Fumuzanza, ταξίδεψε στό έσωτερικό του Κονγκό, στήν πόλη Idiofa, ή όποία βρίσκεται σέ απόσταση 700 χιλιομέτρων από τήν πρωτεύουσα Κινσάσα, όπου ξεκίνησε ή δημιουργία ενός μεγάλου ιεραποστολικού κέντρου.

Έντός του κέντρου κτίζεται ό Ίερός Ναός της Αγίας Παρασκευής. Τήν οικονομική δαπάνη της ανέγερσης του Ναού, ανέλαβε εύσεβής οικογένεια από τή Θεσσαλονίκη.

Η Idiofa είναι βασικός κόμβος στήν περιοχή καί δι' αυτής διέρχονται προκειμένου νά μεταβούν στό κεντρικό Κονγκό. Τό όδικό δίκτυο, δυστυχώς, λόγω των πολλών βροχών έχει ύποστει τεράστιες ζημιές, γιά τόν λόγο αυτό τό ταξίδι ήταν δύσκολο καί διήρκησε δύο ήμέρες.

Οί ντόπιοι, πιστοί καί κατηχούμενοι, υποδέχθηκαν μέ τραγούδια καί χορούς τόν Μητροπολίτη καί τή συνοδεία του. Ο Σεβασμιώτατος τούς μίλησε κατηχητικά, μεταφέροντας τήν αγάπη καί τίς εύχές του Πατριάρχη Άλεξανδρείας κ. Θεόδωρου Β'. Στή συνέχεια συναντήθηκε μέ τίς επιτροπές της ένορίας καί επιθεώρησε τίς έργασίες κατασκευής του Ναού της Αγίας Παρασκευής.

Τὴν ἐπομένη μετέβησαν στοῦ χωριό Kikwit - Bundi, τὸ ὁποῖο ἀπέχει 170 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν Idiofa. Ἐκεῖ στοῦ σχολεῖο τῆς ἐνορίας τῶν «Ἀγίων Ἀθανασίου καὶ Ἐλευθερίου» παραδόθηκαν δύο ραπτομηχανές γιὰ τὴν ἐκπαίδευση τῶν μαθητῶν. Στὸ σχολεῖο ἐκτός τοῦ κλασικοῦ τμήματος, λειτουργοῦν ἀκόμη δύο τμήματα πρακτικῆς κατεύθυνσης: κοπτικῆς ραπτικῆς καὶ οἰκοδομῶν. Τὸ Σχολεῖο καὶ ὁ Ναὸς κτίστηκαν μὲ τὴν οἰκονομικὴ συνδρομὴ τοῦ ἱεραποστολικοῦ συνδέσμου τῶν Τρικάλων «Ἅγιος Οἰκουμένιος».

Ὁ Μητροπολίτης μὲ τὴ συνοδεία του δέχθηκαν τὶς ἐπιτροπές τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς ἐνορίας. Ἐτσι συναντήθηκαν μὲ ὁμάδες νέων, γυναικῶν, ἀνδρῶν καὶ δασκάλων, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἐνημερώθηκαν γιὰ τὶς δράσεις καὶ τὰ προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουν καὶ δόθηκαν κατευθύνσεις καὶ οἱ ἐνδεδειγμένες λύσεις.

Ἀκολούθως συναντήθηκαν μὲ ἐκπροσώπους ἐταιρείας γεωτρήσεων καὶ μετὰ ἀπὸ συζήτηση, ἀποφασίσθηκε νὰ ἀναλάβει ἡ ἐταιρεία τὴ διάνοιξη γεωτρήσεως, δεξαμενῆς, δικτύου μεταφορᾶς νεροῦ σὲ διάφορα σημεῖα τοῦ χωριοῦ γιὰ τὴν ὑδροδότησή του.

Τὴ δαπάνη ἀνέλαβε νὰ καλύψει ὁ ἱεραποστολικὸς σύνδεσμος «Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός».

Ἀπὸ τὴν Ἱερά Μητρόπολη Κινσάσας

Τελετή αποφοίτησης στην Πατριαρχική Σχολή «Ἀθανάσιος ὁ Μέγας»

Τήν Κυριακή 6 Ἰουνίου 2021, στή θεία Λειτουργία πού τελέστηκε στήν Πατριαρχική Ἱερά Μονή τοῦ Ἀγίου Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου, χοροστάτησε ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεόδωρος Β΄. Μετά τό πέρας τῆς Λειτουργίας, στήν αἴθουσα τοῦ Θρόνου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, πραγματοποιήθηκε ἡ τελετή αποφοίτησης τῶν νέων πτυχιούχων τῆς Πατρι-

αρχικῆς Σχολῆς «Ἀθανάσιος ὁ Μέγας».

Τά πτυχία ἀπένειμε στούς ἀποφοίτους ὁ Μακαριώτατος, παρουσία τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐπιτρόπου Ἀλεξανδρείας Σεβ. Μητροπολίτη Ναυκράτιδος κ. Ναρκίσσου καί τοῦ Σχολάρχου Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ταμιάθειας κ. Γερμανοῦ. Μέ τήν παρουσία τους τίμησαν, ἐπίσης, τήν τελετή ὁ Γενικός Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στήν Ἀλεξανδρεία, κ. Ἀθανάσιος Κοτσιώνης, ὁ Γενικός Γραμ-

ματέας τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητας Ἀλεξανδρείας κ. Δημήτριος Κάβουρας καί ἡ Πρόεδρος τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων Ἀλεξάνδρειας κ. Ἀλίκη Ἀντωνίου.

Ξεκινώντας τήν τελετή ὁ Θεοφιλέστατος Σχολάρχης, εὐχαρίστησε τόν Πατριάρχη γιά τή συνεχῆ καί ἀνύστακτη φροντίδα του γιά τή Σχολή, ἀλλά καί γιά τό γεγονός ὅτι εἶναι ἔτοιμος γιά κάθε θυσία γιά τήν Ἀφρική. Στή συνέχεια, δόμησε τήν ὁμιλία του γύρω ἀπό τή ρήση τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίας ἐπ' εὐλογίας καί θερίσει». Κλείνοντας, παρακάλεσε τόν Μακαριώτατο νά δώσει τήν εὐλογία του στούς ἀποφοίτους, προκειμένου αὐτή νά τούς συνοδεύει στίς χώρες τους, ὅπου θά μεταφέρουν τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἀπό μέρους τῶν ἱεροσπουδαστῶν, εὐχαριστίες ἀπνύθυne ὁ ἐκ Κονγκό καταγόμενος κ. Γεώργιος Kabongo Mutela Steve.

Τίς προσφωνήσεις ἔκλεισε ὁ Πατριάρχης κ. Θεόδωρος, ὁ ὁποῖος βαθύτατα συγκινημένος, ἀναφέρθηκε στό ὄραμά του, ἀπό τίς πρώτες ἡμέρες τῆς ἐκλογῆς του, ἡ ἔδρα τοῦ Πατριαρχείου νά ἔχει τήν δική της Σχολή, γιά νά προετοιμάζονται τά ντόπια στελέχη τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου στήν Ἀφρική. Ἀπνύθυne πατρικές προσρήσεις καί συμβουλές στούς πτυχιούχους, ἐνῶ δέν παρέλειψε νά εὐχαριστήσει ὅλους ὅσοι κοπί-

ασαν γιά τήν κατάλληλη ἐπιστημονική προετοιμασία τῶν νέων στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἰδιαιτέρως ἀναφέρθηκε στούς δύο συνεργάτες του Ἀρχιερεῖς Ναυκράτιδος κ. Νάρκισσο καί Ταμιάθεως κ. Γερμανό, ἀλλά καί στούς κληρικούς καί λαϊκούς καθηγητές τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς.

Ἡ τελετή ἔκλεισε μέ τραγούδια καί ὕμνους στόν προαύλιο χώρο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

Ἀπό τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας

Ένας άσκητής ιεραπόστολος του 4ου αιώνα

Πολλοί μοναχοί της Εκκλησίας μας επιτέλεσαν σημαντικό ιεραποστολικό έργο ήδη από τον 4^ο αιώνα, ταυτόχρονα δηλαδή με την ιστορική εμφάνιση του Μοναχισμού. Όστόσο οι περισσότερες σελίδες της μοναχικής Ιεραποστολής παραμένουν άγνωστες, έπειδή οι μοναχοί όλων των αιώνων ζούσαν και ζουν –οφείλουν να ζουν–, συνειδητά μέσα στην αφάνεια. Άν εξαιρέσουμε τα λιγοστά στοιχεία που μας παρέχουν οι ιστορικές πηγές, μόνο από τα σωζόμενα συναξάρια των μεγάλων όσιακών μορφών μπορούμε ν' αντλήσουμε αξιόλογες πληροφορίες για τους ευαγγελικούς μόνχους «μοναστών και μιγάδων».

Πέρα απ' αυτές τις μορφές, πάντως, υπάρχουν και άλλοι όιοι, λιγότερο γνωστοί, οι βίοι των όποιων αποκαλύπτουν έντυπωσιακά κατορθώματα, όχι μόνο άσκητικά αλλά και ιεραποστολικά. Στόν άγιο Έρωνυμο όφείλουμε τή βιογράφιση ενός τέτοιου «άσημου» όσιου, που έζησε στα τέλη του 4^{ου} αιώνα, του άββα Απολλώ.

Δεκαπέντε μόλις χρόνων πήγε στην έρημο της Αιγύπτου ό Απολλώ. Καί ήταν τόσο η άγαπή του για τόν Χριστό, τόσος ό ζήλος του για τήν άσκηση, τόσο η φλόγα του για τήν άρετή, ώστε, σε λίγα μόνο χρόνια, έφτασε μέ τα μοναχικά του παλαίσματα σε ύψηλά πνευματικά μέτρα, ζηλευτά ακόμα και από γέροντες άσκητές.

Μιά μέρα, καθώς προσευχόταν, άκουσε φωνή από ψηλά να του λέει:

– Απολλώ! Απολλώ! Για τή μεγάλη σου άρετή θά σε άναδείξω θαυμαστό στα έργα και στα λόγια. Μέ τή δύναμη που θά σου δώσω, θά εξαφανίσεις τήν είδωλολατρία.

Γεμάτος έκπληξη και δέος ό Απολλώ ψέλλισε:

– Κύριε!... Κύριε!... Πάρε μου, Σέ παρακαλώ, τήν έπαρση, για να μην περηφανευτώ άπέναντι στους άδελφούς μου και στερηθώ τή χάρη Σου, σάν άχαριστος.

– Βάλε τό χέρι σου στό κεφάλι, του είπε τότε η φωνή. Καί ό,τι βρείς εκεί, ρίξε το καταγής. Έτσι θά λυτρωθείς.

Σχεδόν μηχανικά υπάκουσε ό άββας. Σήκωσε τό χέρι του και... Άπίστευτο! Βρήκε καθισμένο στό κεφα-

λι του Ένα παιδάκι μαύρο, κατάμαυρο, σάν τήν πίσσα! Ανατριχιάζοντας, τό πέταξε στό έδαφος. Έκεῖνο τόν κοίταξε κατάματα, γέλασε καί εἶπε:

– Χά, χά! Εγώ εἶμαι τό δαιμόνιο τῆς ὑπερηφάνειας! Ἀμέσως ἔγινε ἄφαντο.

– Πήγαινε τώρα, Ἀπολλώ, καί μή φοβᾶσαι, ἀκούστηκε γιά τρίτη φορά ἡ φωνή. Ὅ,τι κι ἂν ζητᾷς ἀπ' τόν Θεό, θά σοῦ τό δίνει.

Ἔτσι, λοιπόν, ἄφησε ὁ ὄσιος τήν αἰγυπτιακή ἔρημο καί ἦρθε στά μέρη τῆς Ἑρμούπολης, κοντά σέ εἰδωλολατρικά χωριά. Βρῆκε μιά σπηλιά καί κατοίκησε ἐκεῖ, περνώντας τίς μέρες καί τίς νύχτες του μέ νηστεία, ἀγρυπνία καί προσευχή. Ψωμί δέν ἔτρωγε ποτέ – πού νά τό βρεῖ; Χόρτα, ρίζες καί ἄγριοι καρποὶ ἦταν ἡ τροφή τοῦ σώματός του· τό γλυκύτατο ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, τό πένθος καί τά δάκρυα ἦταν ἡ τρυφή τῆς ψυχῆς του. Ἐνα ροῦχο μόνο εἶχε, πού, μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ, ἔμεινε ἄφθαρτο γιά σαράντα χρόνια.

Οἱ κάτοικοι τῶν γύρω περιοχῶν δέν ἄργησαν ν' ἀνακαλύψουν τόν ἀσκητή πού ἀγίαζε τόν τόπο τους. Εἶχε ἔρθει ἡ ὥρα νά τοποθετηθεῖ «ἐπὶ τήν λυχνίαν» ὁ λύχνος, πού ἦταν ὥς τότε «ὑπὸ τόν μόδιον» (Ματθ. 5,15). Ἀρχισαν, λοιπόν, νά καταφθάνουν πλήθη ἀνθρώπων κι ἀπό μακρινά ἀκόμα μέρη, γιά ν' ἀντικρύσουν τήν ὀσιακή μορφή του καί ν' ἀκούσουν τή θεόσοφν διδασκαλία του. Ἀρκετοί ἀπ' αὐτούς σαγηνεύονταν ἀπό τή βιοτή καί τό λόγο του, ἐγκατέλειπαν τά ἐγκόσμια κι ἔμεναν κοντά του, μιμητές ἐκείνου καί τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι, σιγά-σιγά, σχηματίσθηκε ὁλόκληρη ἀδελφότητα γύρω ἀπό τόν ἄββᾶ Ἀπολλώ, πού ἐξελίχθηκε σέ κοινοβιακή σκήτη.

Ἦταν, ὅμως, τά χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ παραβάτη Ἰουλιανοῦ (361-363), πού ἐπιχείρησε ν' ἀποκαταστήσει τήν εἰδωλολατρία σάν ἐπίσημη θρησκεία τοῦ κράτους καί εἶχε κινήσει ἀμείλικτο διωγμό κατὰ τῶν χριστιανῶν. Ὁ ἑπαρχος τῆς Αἰγύπτου εἶχε συλλάβει πολλούς πιστούς καί τούς εἶχε ρίξει στίς φυλακές. Ἀνάμεσά τους ἦταν κι ἓνας μοναχός, γνωστός τοῦ ἄββᾶ Ἀπολλώ. Οἱ δῆμιοι τόν ὑπέβαλλαν σέ φρικτά βασανιστήρια, γιά νά τόν ἐξαναγκάσουν σέ ἄρνηση τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἄββᾶς τό ἔμαθε κι ἔτρεξε στή φυλακή γιά νά τόν στηρίξει.

Τήν ὥρα πού τόν συμβούλευε μέ δάκρυα νά μὴν

δειλιάσει μπροστά στά πρόσκαιρα κολαστήρια, γιά ν' ἀποφύγει τὰ αἰώνια καί νά τιμηθεῖ ἀπό τόν ἀγωνοθέτη Κύριο μέ τό στεφάνι τῆς νίκης στή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, μπῆκε μέσα ἓνας ἐκατόνταρχος.

– Τί κάνεις ἐδῶ; ρώτησε ἄγρια τόν Ὅσιο. Πῶς τόλμυες νά ἔρθεις στή φυλακή καί νά μιλήσεις σ' αὐτόν τόν μιανό;

Ἀμέσως πρόσταξε νά τόν συλλάβουν καί νά τόν φυλακίσουν κι ἐκεῖνον μαζί μέ τούς ἄλλους.

Ἀλλά τά μεσάνυχτα ἓνας ἀστραπόμορφος ἄγγελος, σταλμένος ἀπό τόν Θεό, ἦρθε καί ἄνοιξε τήν πύλη τῆς φυλακῆς. Ἐντρομοὶ οἱ δεσμοφύλακες ἔπесαν στή γῆ. Οἱ φυλακισμένοι ἔκαναν νά φύγουν, μά ὁ Ὅσιος τούς σταμάτησε.

– Ἄς περιμένουμε, ὥσπου νά ἔρθει ἐκεῖνος πού μᾶς ἔκλεισε ἐδῶ.

Καί νά! Τήν ἴδια στιγμή φάνηκε νά ἔρχεται τρέχοντας ὁ ἐκατόνταρχος. Ἦταν ἀλαφιασμένος, ἔξαλλος.

– Ἐλευθερώστε τούς κρατουμένους! πρόσταξε τούς φρουρούς μέ φωνή πού ἔτρεμε. Ἐπαθα συμφορά! Ἐνας ξαφνικός σεισμός γκρέμισε τό σπίτι μου. Καταπλακώθηκαν ὅλοι, μόνο ἐγώ πρόλαβα νά πεταχτῶ ἔξω. Κακό πού μέ βρῆκε!... Καί τό ἔπαθα γιατί βασάνιζα τούς χριστιανούς, ἔτσι μοῦ ἀποκαλύφθηκε σέ ὄραμα!

Οἱ φυλακισμένοι ἔφυγαν δοξάζοντας τόν Θεό. Ὁ Ὅσιος τράβηξε γιά τή σκήτη του, γιά νά συνεχίσει τούς πνευματικούς ἀγῶνες του καί τήν καθοδήγηση τῶν μαθητῶν του.

Τίς ἡμέρες ἐκεῖνες κοιμήθηκε εἰρηνικά ἓνας ἡλικιωμένος καί ἐνάρετος ἀσκητής. Ὁ ἄββᾶς Ἀπολλῶς τόν εἶδε σέ ὀπτασία νά κάθεται στὸν παράδεισο, ἀνάμεσα στοὺς Ἁγίους. Τόσο πολύ εὐφράνθηκε ἀπό τή μυστική θέα τῶν οὐράνιων σκηνωμάτων, ὥστε παρακάλεσε μέ θερμῇ τὸν Κύριο νά τόν πάρει σύντομα κοντά Του. Ἐκεῖ πού προσευχόταν, ὅμως, ἀκουσε θεία φωνή νά τοῦ ἀναγγέλει:

– Ἀπολλώ, ἐπειδὴ εἶναι ἀνάγκη νά μείνεις πολὺν καιρό στὸν κόσμος, γιά τήν ὠφέλεια τῶν ἀνθρώπων, δέν θά ἀναπαυθεῖς γρήγορα, ὅπως ποθεῖς. Ὅταν, πάντως, θά ἔρθεις στή χώρα τῶν δικαίων, θ' ἀμειφθεῖς πολλαπλάσια γιά τούς κόπους σου.

Ἔτσι κι ἔγινε.

Γύρω από τή σκίτη ήταν δέκα χωριά, όπου κατοικούσαν ειδωλολάτρες. Έπειδή υπέφεραν από τήν ανομβρία, έκαναν λιτανείες περιφέροντας ένα είδωλο, πού τό παρακαλούσαν νά στείλει βροχή.

Μιά μέρα ό Όσιος, βλέποντας από μακριά χιλιάδες ανθρώπων ν' ακολουθούν τό είδωλο, ζήτησε από τόν Θεό νά τούς σταματήσει. Τήν ίδια στιγμή έμειναν όλοι άκίνητοι!

“Ωρα πολλή αγωνίζονταν νά ξεκολλήσουν άπ' τή γη, αλλά μάταια. Δέν μπορούσαν νά κάνουν βήμα. Καί ό άνελέπτος ήλιος τούς κατέκαιγε.

Ξάφνου τό δαιμόνιο, πού ήταν κρυμμένο στό είδωλο, φώναξε μέ τό στόμα ενός ειδωλολάτρη:

– Ό Απολλώς! Ό Απολλώς μάς έδεσε!

“Όλοι γνώριζαν τό χριστιανό γέροντα πού έμενε στήν περιοχή τους. Χρόνια όλόκληρα προσπαθοῦσε νά τούς όδηγήσει από τήν πλάνη στήν αλήθεια, από τούς ψεύτικους ειδωλικούς θεούς στόν αληθινό Θεό καί Σωτήρα τών ανθρώπων. Μά ό σπόρος του εύαγγελικού λόγου, πού έπεφτε μέσα τους, δέν φύτρωνε. Οί πετρωμένες, από τά πονηρά πνεύματα, καρδιές τους δέν μαλάκωναν. Ίσως γιατί περίμεναν τό θαῦμα, ένα θαῦμα παιδαγωγικό. Καί νάτο!

Είδοποίησαν, λοιπόν, τόν Όσιο μέ τούς περαστικούς. Τόν ίκέτεψαν νά έρθει καί νά τούς λύσει από τ' άόρατα δεσμά, πού τούς είχαν καθηλώσει στό δρόμο, δίνοντας συνάμα τήν υπόσχεση νά δεχθούν τό Εύαγγέλιο του Χριστού.

Ό Όσιος ανταποκρίθηκε στό κάλεσμά τους καί ήρθε. Μέ τήν προσευχή του τούς έλυσε. Καί τότε εκείνοι, συνειδητοποιώντας τή δύναμη πού είχε ό Θεός του Απολλώ, τόν όμολόγησαν μέ μιά φωνή. Άμέσως έκαψαν τό είδωλο καί βαπτίστηκαν. Όρισμένοι, μάλιστα, άφησαν τόν κόσμο καί έγιναν μοναχοί.

Μίαν άλλη φορά δημιουργήθηκε κάποια διαμάχη ανάμεσα σέ δύο χωριά, τό ένα χριστιανικό καί τό άλλο ειδωλολατρικό. Ό Όσιος μεσολάβησε γιά νά τούς συμφιλιώσει. Ό άρχηγός τών ειδωλολατρών, όμως, άνθρωπος σκληροτράχηλος, του τό ξέκοψε:

– Όσο ζω έγώ, ειρήνη δέν πρόκειται νά γίνει!

– Έ, τότε άς γίνει όπως είπες, αποκρίθηκε ό Όσιος. Θά πεθάνεις έσύ, κι έτσι θά επικρατήσει ειρήνη. Τό σώμα σου ή γη δέν θά τό δεχτεί. Θά τό πε-

τάξει έξω καί θά τό φάνε τά θηρία.

Πράγματι, ό αδιάλλακτος άρχηγός πέθανε τήν ίδια μέρα. Τόν έθαψαν, αλλά μετά από λίγο τό σώμα του ξεθάφτηκε μέ τρόπο άνεξήγητο κι έγινε τροφή τών άγριμιών.

Οί άπιστοι χωρικοί, βλέποντας τήν πρόρρηση του Όσίου νά πραγματοποιείται, πίστεψαν στόν Χριστό καί βαπτίστηκαν όλοι.

Άλλοτε πάλι έπесе μεγάλη πείνα σ' όλη τή Θηβαΐδα. Οί άνθρωποι κατέφυγαν στόν Όσιο μέ τίς γυναίκες τους καί τά παιδιά τους, ζητώντας του βοήθεια. Εκείνος τούς υποδέχθηκε εύσπλαχνικά καί τούς έδωσε πρόθυμα τά έλάχιστα τρόφιμα πού είχαν απομείνει γιά τόν ίδιο καί τούς ύποτακτικούς του. Έπειδή, όμως, οί πεινασμένοι ήταν πολλοί, ζήτησε νά του φέρον καί τά τελευταία ψωμιά, δύο-τρία όλα κι όλα. Άφου προσευχήθηκε, στράφηκε στό λαό καί φώναξε:

– Πιστεύετε ότι τό χέρι του Κυρίου μπορεί νά πολλαπλασιάσει αυτά τά ψωμιά;

– Πιστεύουμε! άπάντησαν μ' ένα στόμα.

Τότε άναφώνησε:

– Έτσι λέει τό Πνεῦμα τό Άγιο: Τοῦτα τά ψωμιά νά μήν λείψουν ως τό καλοκαίρι, όποτε θά έρθει ή νέα σοδειά.

Καί ό λόγος του άββα Απολλώ, ή μάλλον ό λόγος του Θεού, έκπληρώθηκε στό άκέραιο. Όλος ό λαός τρεφόταν καθημερινά, γιά τέσσερις όλόκληρους μήνες, μ' εκείνα τά ψωμιά!

Άπό τότε οί χωρικοί, όποτε είχαν έλλειψη σιταριού ή λαδιού, πήγαιναν στόν Όσιο, κι αυτός πλήθαινε μέ τήν προσευχή του τά άναγκαία γιά τή ζωή τους.

Χάρη στά εύεργετικά του θαύματα, πού σαγίνευαν τίς ψυχές περισσότερο κι από τίς διδαχές του, «έπίστευσεν άπασα ή Αίγυπτος εις τόν Χριστόν», όπως άναφέρει τό Συναξάρι του.

Έτσι, λοιπόν, «έργω καί λόγω» κηρύσσοντας τό Εύαγγέλιο, ό άββας Απολλώς έφυγε από τόν κόσμο τουτο σέ βαθιά γεράματα, αφήνοντας πίσω του πέντε χιλιάδες μαθητές καί άναρίθμητες χιλιάδες χριστιανούς.

Μ.Σ.Π.

«τῶν δέ μαθητῶν καθὼς νύπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς... ἀδελφοῖς»

(Πράξ. ια' 29)

Ἀπό 01-1-2021 ἕως 31-03-2021 προσφέρθηκαν στὸ Γραφεῖο τῆς Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τὰ παρακάτω χρηματικά ποσά γιὰ τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο ἀπὸ τοὺς:

Vosikas Dimitrios 200 • Ἀγγελίνα Παναγιώτη 100 • Ἀγγελόπουλο Πελοπίδα 30 • Ἀλεξάνδρου Ἰωάννη 100 • Ἀλιπράντη Ἀνδρέα 50 • Ἀναστασάκη Σοφία 30 • Ἀναστασίου Δέσποινα 10 • Ἀναστοπούλου Ἀγγελική 100 • Ἀνδριανὸ Εὐάγγελο 50 • Ἀντωνιάδου Γεωργία 1.000 • Ἀντωνιάδου Σοφία 20 • Ἀντωνίου Ἰωάννη 60 • Ἀνυφαντῇ Βάιο 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 68) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1036, 1087) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1038) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 89) 40 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1023) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1019) 12 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1007) 10 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 200) 60 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 114) 50 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 2042) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1129) 800 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1127) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1121) 1.000 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1113) 3 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1082) 120 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1070) 10 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 2040) 90 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 194) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1059) 60 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1043) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 27) 150 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 196) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1033) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1030) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 38) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 122) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 105) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 975) 600 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 28) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1057) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1077, 1078) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1102) 100 • Ἀποστολίδου Ἀθηνᾶ 30 • Ἀρα-

μπατζῆ Κυριάκο 90 • Ἀσημακόπουλο Ἀνδρέα 100 • Ἀσλανίδου Χαρίκλεια 100 • Ἀχρω 50 • Βαλλιανᾶτο Παράσχο 20 • Βαλωμένου Βασιλική 40 • Βαρελᾶ Στυλιανή 70 • Βαρώνου Γιασεμή 50 • Βασιλειάδην Κων/νο 50 • Βελούδιο Εὐάγγελο 20 • Βέτζελς Μαρία 20 • Βλάχου Ἀλεξάνδρα 20 • Βλάχου Γεωργία 40 • Γαβρίδου Σοφία 50 • Γεωργιάδην Φώτιο 20 • Γιαννοπούλου Παναγιώτα 31 • Γιατρουδάκη Μάριο 10 • Γκανασούλη Ταξιάρχην 50 • Γκααραβέλα Δήμητρα 100 • Γκααραβέλα Χρυσάνθη 50 • Γκίγκελο Νικόλαο 10 • Γκίκα Πέτρο 20 • Γρίβα Γ. 40 • Δαμιανὸ Ἀναστάσιο 50 • Δαραμάρη Σωτήριο 50 • Δασκαλοπούλου Οὐρανία 30 • Δελατόλα Εὐπραξία 50 • Δεληγιάννη Χριστόδουλο 20 • Δεληγιῶργη Κων/νο 90 • Δελήμπαση Εὐαγγελία 100 • Δερμιτζάκη Γεώργιο 10 • Δούβρη Απόστολο 20 • Δούγαλη Παναγιώτη 50 • Δούση Θεοδώρα 80 • Δραγώγια Βασ. 50 • Δρίβηλα Γεωργία 50 • Εὐαγγελάτου Βασιλική 20 • Ζαρίφη Ἑλένη 150 • Ζαφειρόπουλο Χρῆστο 35 • Ζέρβα Δημ. 50 • Ζήση Γεώργιο 10 • Ζουμπούλογλου Χρυσανγή 50 • Ζούπη Σοφία 20 • Ζυγουρᾶ Ἀνδρέα 20 • Ἡλιοπούλου Γεωργία 50 • Ἡσυχαστήριο Ἀγ. Πάντων 20 • Ἡσυχαστήριο «ΟΙ ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΟΙ» 30 • Θωμαΐδου Σοφία 70 • Ἱεροδιακόνου Ἀνδρέα 200 • Ἰουλιανή Καθηγουμένη 20 • Ἰστρατόγλου Ἀλέξιο 100 • Καβουρίνο Νικόλαο 100 • Καλαρίτη Παναγιώτη 100 • Καλίτση Παράσχο 30 • Κάμα Ἰωάννη 5 • Καναλουπίτη Χαράλαμπο 100 • Κανδαράκη Ἀντώνιο 100 • Κάντα Νικηφόρο 300

• Καντιδάκη Ἰωάννη 90 • Καρακοβούνη Εὐάγγελο 300 • Καραμπατζάκη Βαρβάρα 50 • Καραμπερόπουλο Ρήγα 50 • Καραολάνη Κων/νο 50 • Καρατάσιου Ἄννα 90 • Καρβέλα Παναγιώτη 100 • Καρυώτου Χαρίκλεια 50 • Κατηφόρη Χρῆστο 20 • Κατσαρό Ἰωάννη 50 • Κατσιγιάννη Σωτηρία 20 • Κεκελέκη Εὐαγγελία 30 • Κερκύρα Δημήτριο 30 • Κηπουροῦ Βασιλική 100 • Κλουπώδη Κων/νο 150 • Κόκκορη Εὐσέβιο 20 • Κονδύλη Μιχάλη 100 • Κοπιτοπούλου Ἑλένη 20 • Κορίλλη Ἑλένη 10 • Κοσκιέρη Θωμαΐδα 25 • Κοσμᾶ Σταυρούλα 50 • Κοσμάνου Ἑλένη 250 • Κοτοπούλη Ἀνδρέα 10 • Κουβαρά Στέργιο 20 • Κούνδη Νικόλαο 50 • Κουπαράνη Στέργιο 17 • Κουτσογιάννη Ἀγγελική 150 • Κουτσογιάννη Δήμητρα 120 • Κριτῆ Μαριάννα 150 • Κυριακίδη Ἰωάννη 50 • Κωνσταντίνου Ἑλεούσα Μαρία 50 • Κωνσταντοπούλου Βούλα 80 • Κωστοπούλου Παναγιώτα 30 • Λάιου Ἀρετή 25 • Λαχανᾶ Ἐλευθερία 15 • Λεβεσάνο Νικόλαο 300 • Λελούδα Γεωργία 50 • Λιάκου Παρασκευή 50 • Λιβιεράτου Δήμητρα 50 • Λυμπερή Δημήτριο 120 • Μαζωνάκη Ἑλένη 100 • Μακροπούλου Ἑλένη 50 • Μάνεση Ἰωάννα 50 • Μανθόπουλο Κων/νο 1.000 • Μαντζούνη Γεώργιο 30 • Μαστίχη Ἀνδρέα 50 • Μαστορίδη Κων/νο 100 • Ματθαϊάκη Μιχαήλ 10 • Ματσούκα Ἐφν 50 • Μίσκη Παρ. 30 • Μίχα Ἄννα 10 • Μόνη Σίμωνος Πέτρας 100 • Μοσχίδη Σάββα 30 • Μπασούκου Μαρία 40 • Μπεκιάρη Παναγιώτη 10 • Μπινίκο Νίκο 10 • Μυκωνιάτη Μαριάννα 100 • Μυλωνάκη Θεμιστοκλῆ 1.100 • Ναό Ἀγίου Ἀνδρέου 10 • Νέλλα Ἀπόστολο 50 • Νικητόπουλο Περικλῆ 10 • Νούση Στυλιανό 75 • Ντήλια Κων/νο 15 • Ντιώνια Φωτεινή 50 • Ξαπλαντέρη Ὀλυμπία 50 • Ο.Χ.Ε.Κ. Βύρωνος 200 • Οἰκονομίδη Χριστ. 50 • Ὁκουμουσόγλου Γρηγορία 1 • Ὁμάδα Συμπαράστασης Ἱερ/λης 400 • Παναγιωτουνᾶκο Σαράντο 50 • Πάνου Κυπρια-

νό 50 • Παντζοπούλου Ἀδαμαντία 100 • Πανώριο Νικόλαο 50 • Παπαδημητρίου Εὐσταθία 50 • Παπαδόπουλο Κυριάκο 300 • Παπαδοπούλου Βασιλική 20 • Παπαδοπούλου Κική 150 • Παπαζάνη Γεράσιμο 50 • Παπαϊωάννου 25 • Παπαϊωάννου Ἀγγελική 100 • Παπανικολάου Κων/νο 50 • Παπαχρήστου Ἡλιάνα 300 • Παπαδάκη Δημήτριο 50 • Παππᾶ Φωτεινή 50 • Πασιᾶ Ζωή 100 • Παστίδη Νίνα 150 • Πασχαλίδη Ἀναστάσιο 20 • Πατούνα Ἐμ. 90 • Πατρινοῦ Εἰρήνη 50 • Παυλάκο Ἀλέξανδρο 30 • Περδικέα Παναγιωτοπούλου Εὐαγ. 30 • Πηδηκτάκη Γεώργιο 50 • Πίππα Παναγούλα 30 • Πλουμίδη Γεώργιο 30 • Πολυζώνη Ἑλένη 50 • Πουλάκη Μαρία 50 • Ράπτη Κων/νο 300 • Ρεκάτα Χρῆστο 50 • Ρουκούδη Ἀντωνία 30 • Σαββίδη Ἰωάννη 300 • Σαββίδη Παναγιώτη 100 • Σακελλάρη Γεώργιο 200 • Σαράντη Ἄννα 30 • Σαραφίδη Νικόλαο 100 • Σολωμονίδου Ἀνδρομάχη 30 • Σουράβλη Εὐτυχία 15 • Σπανούδη Δήμητρα 100 • Σταματοπούλου Δέσποινα 50 • Σταυρόπουλο Ἰ. καί Συνεργάτες 500 • Στεργίου Ἑλένη 100 • Στεργιούλη Βασίλειο 20 • Στρατίκη Παναγιώτη 10 • Στρούμπα Παντελῆ 20 • Τελωνιάδου Πατρικία 15 • Τζεμανάκη Αρτέμιο 25 • Τζίντζιο Ἀναστάσιο 30 • Τζίντζιου Ὀλγα 20 • Τζωρτζάκη Παῦλο 50 • Τούλη Νικόλαο 10 • Τρίγκα Βασιλική 50 • Τσαβοῦ Μαργάρита 50 • Τσιτουρά Ἀπόστολο 40 • Τσουγκράνη Βασιλική 10 • Τσουκνίδα Γεώργιο 20 • Τυριτίδου Αἰκ. 20 • Ὑφαντῆ Ἰωάννη 30 • Φανάρα Δημήτριο 100 • Φίστα Τώμου Εὐαγγελία 2.000 • Χανιωτάκη Εὐάγγελο 20 • Χασικό Νεκτάριο 50 • Χατζηγεωργίου Μαρία 70 • Χατζισταυρίδου Ἀναστασία 35 • Χατζίντα Μαρκέλλα 12 • Χρυσό Μιχ. Παῦλο 400 • Ψαρουδάκη Παναγιώτα 50.

Ἐπιμέλεια: Εὐάγγελος Δ. Ζουρδούμης

Ἐπίσκοπος Μοζαμβίκης κυρός Χρυσόστομος († 01.05.2021) Γ.Ε.Ι.	2
Ἀγάπη καί ἐπικοινωνία μέ ὅλους ἀλλ' ὄχι θρησκευτικός συγκρητισμός τὸ Κορέας Ἀμβρόσιος	3
Νέες ἐκδόσεις στήν Μητρόπολη Ναϊρόμπης Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Ναϊρόμπης.	8
Ἡ ἱεραποστολική μαρτυρία τῆς πρός Διόγνητον Ἐπιστολῆς Θεοδώρα Παραγνοῦ	9
Ἐκδοτικές πρωτοβουλίες τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας γιά τήν Ἐπέτειο συμπλήρωσης 200 χρόνων ἀπό τήν Ἑλληνική Ἐπανάσταση 1821-2021	12
Εὐχαριστήριες Ἐπιστολές	14
Νομοκανονικά Παναγιώτης Ἰ. Μπούμης	19
Μοναχὴ Θέκλα, Ἡ «μητέρα τῶν παιδιῶν τῆς Τανζανίας» Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Εἰρηνοπούλεως	20
Ἱεραποστολική περιοδεία τοῦ Μητροπολίτη Κινσάσας Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κινσάσας.	22
Τελετὴ ἀποφοίτησης στήν Πατριαρχικὴ Σχολή «Ἀθανάσιος ὁ Μέγας» Ἀπό τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας	24
Ἕνας ἀσκητὴς ἱεραπόστολος τοῦ 4ου αἰῶνα Μ.Σ.Π.	26
Δωρητές Εὐάγγελος Δ. Ζουρδούμης	29
Ἐξώφυλλο - Ὁπισθόφυλλο: Στιγμιότυπα ἀπὸ τήν ἀφρικανικὴ καθημερινότητα	

Πάντα τὰ ἔθνη

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἔτος ΛΗ', τεύχος 158, Ἀπρίλιος - Μάιος - Ἰούνιος 2021
Τριμηνιαῖο ἱεραποστολικὸ περιοδικό
ΚΩΔΙΚΟΣ 3536

* Πληροφορεῖ μέ τρόπο υπεύθυνο γιά τίς ὀρθόδο-
ξες ἱεραποστολικές προσπάθειες ἀνά τόν κόσμον.
* Ἐνημερώνει πάνω στήν πολύμορφη πραγματι-
κότητα τοῦ κόσμου, πού περιλαμβάνει τόσα ἔθνη
μέ ποικίλα προβλήματα καί χαρίσματα.

Ἰδιοκτήτης: Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας
τῆς Ἑλλάδος - Ἰωάννου Γενναδίου 14 - Ἀθήνα 115 21.

Ἐκδότης - Διευθυντής: Ὁ Μητροπολίτης Φαναρί-
ου κ. Ἀγαθάγγελος, Γενικός Διευθυντής τῆς Ἀποστο-
λικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἰαίου 1,
11521 Ἀθήνα.

Ἰδρυτής: Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τiranῶν καί πάσης Ἀλβα-
νίας κ. Ἀναστάσιος. Διετέλεσε Διευθυντής κατὰ τὰ
ἔτη 1981-1992.

Υπεύθυνος ὕλης: Εὐάγγελος Ν. Μαρινόπουλος.
Σύνταξη - Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς
Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Καλλιτεχνικὴ ἐπιμέλεια: Τμήμα Φωτοστοιχειοθεσίας
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπιστολές - Ἐμβάσματα: «ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ» Ἀπο-
στολικὴ Διακονία, Ἰω. Γενναδίου 14 - Ἀθήνα 115 21 -
Τηλ. 210-7272.315-316. Fax: 210-7272-310.

Συνδρομὴ γιά 1 χρόνο:

Ἑσωτερικοῦ € 5
Κύπρου € 12
Εὐρώπης € 12
Λοιπές χώρες € 14
Γιά τοὺς φοιτητές καί μαθητές: € 2,50
Τιμὴ τεύχους € 1,25

* Τὸ ποσὸν τῆς συνδρομῆς ἔχει συμβολικὸ χαρακτή-
ρα. Δέν ἀποσκοπεῖ μόνο στήν κάλυψη τῶν ἐξόδων
ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ, ἀλλὰ καί στὴ διαμόρφω-
ση υπεύθυνης ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως. Γίνο-
νται δεκτές προαιρετικὲς προσφορές γιά τήν ἔκδοση
τοῦ περιοδικοῦ. Ἀριθμὸς Λογαριασμοῦ Ἑθνικῆς Τρα-
πέζης: 146/558074-94.

IBAN: GR0501101460000014655807494

**Παρακαλοῦμε θερμὰ, μετὰ ἀπὸ ὁποιαδήποτε κα-
τάθεση, νὰ ἐπικοινωνεῖτε πάντοτε μέ τὸ Γραφεῖο
Ἱεραποστολῆς.**

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Βασίλειος Μπίτσος.
Διεύθυνση: Πρωτομαγιάς 3 - 14568 Κρυονερί Ἀττικῆς

PANTA TA ETHNI (All Nations)

Year 40, No 158, April-May-June 2021

The aims of the quarterly magazine "Panta ta Ethni" are:

* **To provide information in a responsible way on
Orthodox missionary efforts throughout the world.**
* **To arouse awareness of the multiform reality
of the modern world.**

Publisher: Bishop of Phanarion Agathangelos, General
Director of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Founder: Archbishop of Tirana and all Albania
Anastasios Yannoulatos. He was editor during 1981-1992.

Editorial Board: Foreign Mission Office of Apostoliki
Diakonia of the Church of Greece.

Letters-Remittances: "PANTA TA ETHNI" (All Nations)
Apostoliki Diakonia, 14, Io. Gennadiou St. — 115 21
Athens — GREECE. Tel. +3210.7272.315-316.

Subscription for 1 year:

Greece € 5
Cyprus € 12
Europe € 12
Other countries. € 14

Printed: By Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π.ΚΡ
Αριθμός Άδειας
9

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1/2007 Κ.Ε.Μ.Π.ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 01 3536